

Regionale

Meerjarenvisie Milieu

2004-2015

Inhoudsopgave

1. Inleiding en leeswijzer	1
2. Waarom een regionale meerjarenvisie milieu?	2
2.1. Streven naar duurzaamheid	2
2.2. Afspraken over milieusamenwerking	2
3. Beleidskader en uitgangspunten	4
3.1. Beleidskader	4
3.1.1. Landelijk beleidskader	4
3.1.2. Provinciaal beleidskader	5
3.1.3. Regionale situatie en problematiek	5
3.1.4. Regionale beleidsontwikkeling	6
3.2. Uitgangspunten	7
3.2.1. Algemeen	7
3.2.2. Integrale aanpak	7
3.2.3. Lagenbenadering	8
3.2.4. Samenwerken met andere actoren	8
4. Thema's en ambities voor 2015	9
4.1. De onderste laag: Bodem, water en groen	9
4.1.1. Bodem	9
4.1.2. Water	10
4.1.3. Groen	11
4.2. De middelste laag: Verkeer en vervoer	12
4.2.1. Algemeen	12
4.2.2. Risico's vervoer gevaarlijke stoffen	12
4.2.3. Luchtverontreiniging ten gevolge van verkeer	13
4.2.4. Geluidsoverlast ten gevolge van verkeer	14
4.3. De bovenste laag: Wonen, werken en recreëren	15
4.3.1. Algemeen: Klimaatbeleid	15
4.3.2. Algemeen: Duurzaam ontwikkelen en bouwen	16
4.3.3. Algemeen: Lichthinder	17
4.3.4. Wonen: Huishoudelijk afval	17
4.3.5. Wonen: Gezondheid en Milieu	19
4.3.6. Werken: Algemene milieuaspecten	20
4.3.7. Werken: Duurzame bedrijventerreinen	20
4.3.8. Werken: Landbouw	20
4.3.9. Werken: Veiligheid bedrijven	21
4.3.10. Werken: Luchtverontreiniging en stankhinder ten gevolge van bedrijven	21
4.3.11. Werken: Geluidsoverlast ten gevolge van bedrijven	23
4.3.12. Recreëren: Algemene milieuaspecten	23
5. Instrumenten en ambities tot 2015	24
5.1. Vergunningverlening, toezicht en handhaving	24
5.1.1. Vergunningverlening	24
5.1.2. Toezicht en handhaving	25
5.2. Milieucommunicatie en –organisatie	26
5.2.1. Milieucommunicatie	26
5.2.2. Natuur- en milieueducatie	27
5.2.3. Milieumanagement bij overheden	28
5.2.4. Milieuinformatie en -monitoring	28

6. Prioriteiten en doelstellingen voor 2005	30
7. Regionale Milieusamenwerking	34
7.1. Waarom samenwerken?	34
7.1.1. Fysieke verbondenheid	34
7.1.2. Praktische verbondenheid	34
7.1.3. Bestuurlijke verbondenheid	35
7.2. Meerwaarde van diverse samenwerkingsvormen	35
7.3. Regionale beleidscyclus	36
7.4. Financiën	38
Bijlage I Tabel thema's en instrumenten	1
Bijlage II Omschrijving toetsingscriteria RMP2004	2

1. Inleiding en leeswijzer

De gemeenten in de regio Zuidoost Brabant werken al geruime tijd samen op het gebied van milieu. Jaarlijks worden in het kader van het regionale milieuwerkprogramma gezamenlijke projecten gekozen en uitgevoerd, naast of ter ondersteuning van milieutaken die door de gemeenten zelf worden verricht. Tot dusver was het probleem hierbij dat de richting van de gekozen projecten elk jaar kon verschillen, de keuze afhankelijk was van (te)veel toevalligheden en de projecten onvoldoende samenhang vertoonden. Ook lagen de afspraken over de concrete invulling van de regionale milieusamenwerking en de regionale milieubeleidscyclus onvoldoende vast.

De Regionale Meerjarenvisie Milieu moet de oplossing bieden voor de bovengenoemde problemen. Het uiteindelijke doel van de Regionale Meerjarenvisie Milieu is richting geven aan het regionale milieubeleid dat gezamenlijk en op basis van regionale middelen wordt uitgevoerd en afspraken maken over de wijze van regionale milieusamenwerking. In hoofdstuk 2 van de visie wordt wat dieper ingegaan op dit doel en enkele subdoelen.

Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 van de visie het beleidskader (landelijk en provinciaal) beschreven en wordt ingegaan op de regionale milieuproblemen en de gehanteerde uitgangspunten. Op basis van het beleidskader en de regionale milieuproblematiek worden in hoofdstuk 4 de milieuthema's beschreven die in de periode tot en met 2015 in regionaal verband aandacht zullen krijgen. Het gaat hierbij niet alleen om thema's waarbij de regionale dienst (de Milieudienst van het Samenwerkingsverband Regio Eindhoven) ten aanzien van de uitvoering een leidende rol speelt. Alle problemen en knelpunten die in de meeste regiogemeenten voorkomen, waarvoor een regionale aanpak wenselijk is en waarover dus ook regionaal ambities kunnen worden afgesproken, komen in hoofdstuk 4 aan de orde. In hoofdstuk 5 wordt vervolgens ingegaan op de belangrijkste instrumenten die gebruikt worden bij de uitvoering van het milieubeleid. Bij de invulling van de thema's en de toepassing van de instrumenten speelt de regionale dienst in veel gevallen alleen een faciliterende rol. In de tabel die als bijlage I bij deze visie is gevoegd, wordt dit per thema en instrument nog eens verduidelijkt.

Uiteraard kan niet aan alle thema's en instrumenten gelijktijdig aandacht worden besteed. In verband hiermee zal eens in de vier jaar een prioritering plaats vinden. Voor de eerste twee jaar (2004 en 2005) wordt aangesloten bij de lijn die is ingezet met de Regionale Milieuprogramma's van 2004 en de afgelopen jaren. De prioriteiten voor 2004 en 2005 worden nog eens genoemd in hoofdstuk 6. Per thema of instrument zijn voor de middellange termijn (tot en met 2005) concrete doelstellingen geformuleerd. Bij elke vierjaarlijkse herprioritering zal hoofdstuk 6 worden geactualiseerd en zullen doelstellingen voor de middellange termijn worden geformuleerd.

Ten aanzien van het landelijke gebied kan nog worden opgemerkt dat ambities en doelstellingen grotendeels zijn overgenomen uit het Koepelplan Reconstructie Concentratiegebieden (Reconstructie aan zet) en de voorkeursalternatieven die voor de reconstructiegebieden zijn geformuleerd. Ten aanzien van het waterbeleid zullen de ambities en doelstellingen sterk worden bepaald door de taakstelling van de Europese Kaderrichtlijn water.

Als afsluiting wordt in hoofdstuk 7 aandacht besteed aan de wijze van regionale samenwerking en de invulling van de milieubeleidscyclus. Tevens wordt in dit hoofdstuk beschreven welke voordelen de regionale milieusamenwerking te bieden heeft en op de wijze waarop deze voordelen het beste kunnen worden benut.

2. Waarom een regionale meerjarenvisie milieu?

Het doel van deze meerjarenvisie kan als volgt worden samengevat:

- richting geven aan een duurzame ontwikkeling in Zuidoost Brabant en daarmee samenhangend het regionale milieubeleid (Waar willen we naar toe?);
- afspraken maken over de wijze van regionale milieusamenwerking en de invulling van de regionale milieubeleidscyclus (Hoe gaan we dat organiseren?).

De visie zal de basis vormen voor de Regionale Milieuwerkprogramma's (RMP's) voor de komende jaren. In deze programma's worden concrete projecten omschreven die moeten leiden tot het bereiken van de in de visie geformuleerde ambities en doelstellingen (Wat gaan we doen?). Bij de jaarlijkse evaluatie van het Regionale Milieuwerkprogramma en de vierjaarlijkse evaluatie van de visie zal aan de hand van indicatoren worden bekeken in hoeverre hier aan is voldaan. (Hebben we ons doel bereikt?). In de volgende paragrafen wordt op de subdoelen van de visie nader ingegaan.

2.1. Streven naar duurzaamheid

Volgens de huidige gemeenschappelijke regeling heeft het Samenwerkingsverband Regio Eindhoven (SRE) tot doel de gemeenschappelijke belangen te behartigen van de deelnemende gemeenten op het gebied van: ruimtelijke ordening, volkshuisvesting, verkeer en vervoer, recreatie en toerisme, natuur en landschap, milieu en afvalverwijdering, sociaal-economische ontwikkeling en arbeidsvoorziening, gezondheidszorg, maatschappelijke zorg en welzijn, onderwijs en cultuur, hulpverlening en archiefzorg. De samenwerking binnen het SRE-gebied moet bijdragen aan een regio die voorziet in de behoefte aan werken, wonen, recreëren, maatschappelijke participatie en een veilige leefomgeving, zonder dat daarmee de kansen voor toekomstige generaties verloren gaan.

Deze missie van het SRE sluit vrijwel naadloos aan op de meest gebruikte definitie van het begrip duurzame ontwikkeling:

“Een duurzame ontwikkeling is een ontwikkeling die voorziet in de behoefte van de huidige generatie zonder daarmee voor de toekomstige generaties de mogelijkheden in gevaar te brengen om ook in hun behoeften te voorzien”

Door Telos, het Brabantse Centrum voor Duurzaamheidsvraagstukken, is dit begrip nader uitgewerkt in een systematiek die ervan uit gaat dat duurzaamheid alleen kan worden bereikt door bij bestuurlijk en maatschappelijk handelen een evenwicht te vinden tussen:

- het economisch kapitaal (o.a. bedrijvigheid, infrastructuur);
- het sociaal-culturele kapitaal (o.a. woonomgeving, gezondheidsvoorzieningen, onderwijs);
- het ecologische kapitaal (o.a. natuur, water, bodem, lucht).

In toenemende mate constateren we, juist vanwege een steeds intensiever gebruik van de regio en toenemende concurrentie tussen ruimteclaims dat het evenwicht tussen de genoemde kapitalen verstoord dreigt te raken. Het vinden en behouden van de balans en (daarmee samenhangend) de afstemming met andere beleidsterreinen is een belangrijk uitgangspunt voor deze Regionale Meerjarenvisie Milieu. Uiteindelijk moet dit de basis vormen voor het regionale milieubeleid van de komende jaren.

2.2. Afspraken over milieusamenwerking

Binnen de regionale samenwerking kent de milieusamenwerking een lange historie die in deze nota niet in detail zal worden omschreven. In het verleden was sprake van een regionaal milieubeleidsplan dat de basis vormde voor de jaarlijkse milieuwerkprogramma's (RMP's). Aan het einde van de looptijd van het laatste regionale plan (1998-2000) werd door de deelnemende gemeenten te kennen gegeven dat

weinig behoefte bestond aan een nieuw plan. De voorkeur werd gegeven aan een concreet uitvoeringsprogramma. Naar aanleiding hiervan werd de afgelopen drie jaren gekozen voor de volgende aanpak:

- het vaststellen van toetsingscriteria om projecten te prioriteren;
- het peilen van de behoefte aan regionale projecten bij de deelnemende gemeenten;
- het maken van keuzes en stellen van prioriteiten door het uitvoeren van een zogenaamde PRIO-sessie met ambtelijke en bestuurlijke vertegenwoordigers van de regiogemeenten;
- het opstellen van een regionaal werkprogramma (RMP) op basis van de resultaten van de prioritering.

Bij deze aanpak gaven de toetsingscriteria een duidelijke richting aan het op te stellen RMP en zij vormden daarmee impliciet de milieuvisie van de regiogemeenten, grotendeels gebaseerd op de uitgangspunten uit het Nationaal Milieubeleidsplan NMP4. Ondanks dat hier jaarlijks afspraken over werden gemaakt, was er onvoldoende sprake van een duidelijk, bestuurlijk vastgesteld beleidskader. De richting van het uiteindelijke werkprogramma kon in principe elk jaar verschillen en de gekozen projecten waren afhankelijk van (te)veel toevalligheden. Naast het ontbreken van een duidelijk beleidskader met concrete doelstellingen voor de langere termijn, bleek van tijd tot tijd discussie te bestaan over de wijze van regionale milieusamenwerking. De voorliggende Regionale Meerjarenvisie Milieu moet duidelijkheid geven over de wijze van samenwerking en een einde maken aan de discussie hierover.

3. Beleidskader en uitgangspunten

Bij de vaststelling van een Regionale Meerjareavisie Milieu is het van belang om rekening te houden met internationale, nationale, provinciale, regionale en lokale ontwikkelingen op milieugebied (problematiek, beleid en wettelijke kaders). Deze ontwikkelingen sluiten grotendeels op elkaar aan. De belangrijkste ontwikkelingen waarmee rekening moet worden gehouden, zijn hieronder nader omschreven. Er is vooral gekeken naar beleidsplannen die verband houden met milieu en duurzame ontwikkeling. Maar omdat het taakveld Milieu veel raakvlakken heeft met andere beleidsterreinen betekent dit, dat ook beleidsplannen ten aanzien van bijvoorbeeld water, volksgezondheid en verkeer en vervoer van belang zijn. Het gaat echter te ver om alle beleidsontwikkelingen die indirect van invloed zijn op het regionale milieubeleid, in deze meerjareavisie te noemen. Naast de beleidskaders en de regionale problematiek, is bij het opstellen van de visie uitgegaan van een aantal algemene uitgangspunten die onder 3.2 nader zijn omschreven.

3.1. Beleidskader

3.1.1. Landelijk beleidskader

Eens in de vier jaar wordt door de Rijksoverheid een Nationaal Milieubeleidsplan (NMP) opgesteld. In juni 2001 is het NMP4 bekend gemaakt. Het NMP4 laat zien wat Nederland moet doen om binnen dertig jaar de grootste milieuproblemen op te lossen en een duurzame samenleving te bereiken. Hierbij blijven de doelstellingen uit het NMP3 overigens van kracht. De volgende milieuproblemen worden in het NMP4 genoemd:

- Verlies aan biodiversiteit;
- Klimaatverandering;
- Overexploitatie van natuurlijke hulpbronnen;
- Bedreigingen van de gezondheid;
- Bedreigingen van de externe veiligheid;
- Aantasting van de leefomgeving;
- Mogelijk onbeheersbare risico's.

Het NMP4 wil deze problemen aanpakken door drie transities (overgangen) en vier beleidsvernieuwingen. De drie transities zijn:

- Transitie naar een duurzame energiehuishouding;
- Transitie naar een duurzaam gebruik van biodiversiteit en natuurlijke hulpbronnen;
- Transitie naar een duurzame landbouw.

De vier beleidsvernieuwingen zijn:

- Beleidsvernieuwing stoffen;
- Beleidsvernieuwing externe veiligheid;
- Beleidsvernieuwing milieu en gezondheid;
- Vernieuwing milieubeleid voor de leefomgeving.

Op de concrete inhoud van de transities en beleidsvernieuwingen wordt hier niet verder ingegaan.

Aanvullend op het NMP4 is in november 2002 de notitie "Vaste waarden, nieuwe vormen: Milieubeleid 2002-2006" verschenen. In deze notitie beschrijft het kabinet Balkenende-I het milieubeleid voor de komende jaren. Het uitgangspunt daarbij is dat de lange termijnambities uit het NMP4 blijven gehandhaafd. Voor de korte termijnambities (tot 2010) zoekt het kabinet naar alternatieve instrumenten, stelt het nadere prioriteiten, zet het bestaande middelen gericht in en worden zondig de doelstellingen voor 2010 naar een later tijdstip verschoven. Enkele uitgangspunten uit de notitie, die ook van belang zijn voor het regionale beleid zijn: het beleid meer aan laten sluiten bij de burger (de burger centraal) en meer aandacht besteden aan de eigen verantwoordelijkheid van burgers, maatschappelijke organisaties en bedrijven.

Bij het opstellen van de Regionale Meerjareavisie Milieu is uiteraard rekening gehouden met de gevolgen die het NMP4 heeft ten aanzien van regionaal en lokaal beleid, de nog geldende doelstellingen uit het NMP3 en de uitgangspunten uit de notitie "Vaste waarden, nieuwe vormen".

3.1.2. Provinciaal beleidskader

Het provinciale milieubeleid is, evenals het landelijke milieubeleid, gericht op het tot stand brengen van duurzame ontwikkeling. Het vierde Provinciaal Milieubeleidsplan (2000-2004), dat op 24 maart 2000 door Provinciale Staten is vastgesteld, is gebaseerd op de volgende drie uitgangspunten:

- voortzetting van bestaande beleidslijnen daar waar milieuwinst is geboekt;
- intensivering van de uitvoering daar waar doelen niet gehaald worden;
- betere afstemming tussen de diverse overheidslagen en tussen de diverse beleidsvelden binnen een overheidslaag.

In het plan wordt vooral aandacht geschonken aan de belangrijkste veroorzakers van milieuproblemen, namelijk:

- de energie-intensieve industrie vanwege de bijdrage aan klimaatverandering, verzuring en luchtverontreiniging door het op grote schaal gebruiken van fossiele brandstoffen;
- de hoge bevolkingsdichtheid vanwege de hiermee samenhangende verstedelijking en mobiliteit waardoor problemen zoals geluidhinder, luchtverontreiniging en veiligheidsrisico's optreden;
- de intensieve veehouderij alsmede de landbouw in het algemeen vanwege de bijdrage aan verzuring, vermisting en verspreiding van schadelijke stoffen door de uitstoot van ammoniak, de productie van meststoffen en het gebruik van bestrijdingsmiddelen.

Het Provinciaal Milieubeleidsplan (PMP) legt de doelgroepen en andere overheden niet rechtstreeks verplichtingen op, maar het realiseren van de provinciale doelstellingen vraagt ook van gemeenten, en dus van de regio, gerichte actie. In dit kader wordt in het PMP aan gemeenten verzocht om medewerking aan een groot aantal initiatieven van de provincie.

3.1.3. Regionale situatie en problematiek

De aandachtspunten die zowel in het nationale als in het provinciale milieubeleidsplan zijn genoemd, spelen ook regionaal een belangrijke rol. In de eerste plaats kan hierbij worden gedacht aan de toenemende verstedelijking en mobiliteit. Vooral de consequenties van de toenemende verkeersdruk spelen in de regio Zuidoost Brabant een belangrijke rol. Naast problemen als verkeersveiligheid, slechte bereikbaarheid en verkeersopstoppingen gaat het hierbij ook om milieuproblemen zoals geluidshinder, een verslechterde luchtkwaliteit in de leefomgeving en risico's ten gevolge van het vervoer van gevaarlijke stoffen. Aandachtspunten hierbij zijn met name de A2, de spoorlijn Eindhoven-Venlo, de spoorlijn Eindhoven-Weert en de IJzeren Rijn. Daarnaast zorgen de vliegvelden in de regio voor een extra bijdrage aan de problemen ten aanzien van geluidshinder en veiligheid. Door een opeenstapeling van geluid- en stankoverlast, bodem-, water- en luchtverontreiniging en veiligheidsproblemen wordt de kwaliteit van de leefomgeving met name in het stedelijk gebied ernstig bedreigd.

Maar de regio Zuidoost Brabant bestaat niet alleen uit stedelijk gebied. Het grondgebied van de regio bestaat voor een groot deel uit buitengebied waar de agrarische sector jarenlang een belangrijke economische pijler is geweest. Diverse ontwikkelingen binnen deze sector (zoals het uitbreken van veeziekten) hebben geleid tot plannen voor een reconstructie van het buitengebied die grote veranderingen met zich mee brengt. Dit heeft niet alleen gevolgen voor de agrarische sector zelf, maar ook voor de inrichting, het gebruik en de leefbaarheid van het platteland. Om alle veranderingen in goede banen te leiden, heeft de rijksoverheid voor de concentratiegebieden veehouderij de Reconstructiewet in het leven geroepen. Op grond van deze wet zullen regionale commissies, onder regie van de provincies, reconstructieplannen opstellen en tot uitvoering brengen. Binnen de regio Zuidoost Brabant is sprake van de vier reconstructiegebieden:

- De Peel;
- Boven-Dommel;

- Beerze-Reusel;
- De Meijerij.

Geografisch gezien liggen De Peel en Boven-Dommel volledig in het SRE-gebied. De twee overige gebieden strekken zich uit tot buiten de grenzen van het SRE-gebied.

Voor de genoemde gebieden zijn reconstructieplannen in een ver gevorderd stadium. Deze plannen worden gekenmerkt door een hoge mate van integraliteit waarbij niet alleen aandacht wordt geschonken aan de fysieke kwaliteit van de omgeving, maar ook aan sociaal-economische aspecten. Deze integrale aanpak wordt vanuit de Regionale Meerjarenvisie Milieu toegejuicht en de doelstellingen en actiepunten die in de uiteindelijke reconstructieplannen worden opgenomen, worden dan ook onverkort onderschreven. Voor een volledig beeld van alle milieuaspecten die van belang zijn in de regio Zuidoost Brabant, zijn de milieuaspecten uit de voorkeursalternatieven van de reconstructie, in deze visie overgenomen. Milieuaspecten die een rol spelen zijn de uitstoot van stank en ammoniak door de intensieve veehouderij, vermessing en een toegenomen druk op en versnippering van natuurgebieden. In de visie is aangegeven in hoeverre de regionale milieusamenwerking de komende jaren een bijdrage kan leveren aan het reconstructieproces en het oplossen van de problemen in het landelijke gebied.

De ontwikkelingen in het stedelijke en het landelijke gebied (De Kempen en De Peel) kunnen niet los van elkaar worden gezien. Er is een duidelijke interactie tussen de stad en het buitengebied. Ontwikkelingen in het buitengebied kunnen invloed hebben op de stad en omgekeerd. Bewoners van de stadsregio recreëren voor een groot gedeelte in het landelijke gebied waardoor de druk op dat gebied toeneemt. Het behoud van de twee “gezichten” van de regio is een belangrijke ambitie in het Regionaal Structuurplan (zie paragraaf 3.1.4).

De ontwikkelingen kunnen ook niet puur vanuit de milieuoptiek worden gezien. Er is een duidelijke samenhang met andere beleidsterreinen zoals ruimtelijke ordening en het bevorderen van deze samenhang vormt ook een belangrijk uitgangspunt van de visie.

3.1.4. Regionale beleidsontwikkeling

De problematiek die in de voorgaande paragraaf wordt beschreven, komt niet alleen aan de orde in de Regionale Meerjarenvisie Milieu en de reeds genoemde reconstructieplannen, maar ook in andere regionale plannen en studies die momenteel in ontwikkeling zijn. De belangrijkste worden hieronder genoemd:

- Het Regionaal Structuurplan Regio Eindhoven (RSP) beschrijft de hoofdlijnen van de gewenste ruimtelijke ontwikkelingen in de regio tot het jaar 2020. Op basis van het Duurzaam Ruimtelijk Structuurbeeld (DRS) waarin de bestaande ruimtelijke kwaliteiten zijn beschreven, wordt middels het plan invulling gegeven aan de ruimtebehoefte voor woningen en werklocaties in de regio. Het RSP vormt een nadere uitwerking van het Streekplan van de Provincie Noord-Brabant. Daarnaast voorziet het plan in de behoefte vanuit de samenwerkende gemeenten om een heldere en duidelijke ruimtelijke visie te ontwikkelen voor de gehele regio. Bovendien is er sprake van een wettelijke verplichting om voor de regio een Regionaal Structuurplan vast te stellen.
- Het Regionaal Verkeers- en Vervoerplan (RVVP) beschrijft het beleid van het Samenwerkingsverband Regio Eindhoven op het gebied van verkeer en vervoer. Het beleid is gericht op de totstandkoming van een doelmatig, veilig en duurzaam functionerend verkeers- en vervoerssysteem. Het plan legt de basis voor het regionaal verkeers- en vervoersbeleid en benoemt de belangrijkste regionale projecten, die in aanmerking komen voor regionale financiering. In relatie tot het RSP, waarin de thematische hoofdlijnen worden opgenomen, is het RVVP veel gedetailleerder.
- De BOSE-studie (Bereikbaarheid Oostelijk deel Stadsregio Eindhoven) richt zich op het vinden van een oplossing voor het bereikbaarheids- en leefbaarheidsprobleem op de wegen ten oosten van Eindhoven en rond Helmond. Hiertoe wordt een tracéstudie uitgevoerd. Afhankelijk

van de uitkomst van de studie en het daarop volgende tracébesluit zal de plankaart behorende bij het RSP worden aangepast.

Er is een duidelijke samenhang tussen deze plannen en de uitgangspunten zijn dan ook grotendeels gelijk. Zo streeft het RSP, evenals de Regionale Meerjarenvisie Milieu, naar een balans tussen het economisch kapitaal, het sociaal-cultureel kapitaal en het ecologisch kapitaal in de regio en richten alle plannen zich in meer of mindere mate op het duurzaam ontwikkelen van de regio, rekening houdende met de twee “gezichten” van de regio (stad en platteland) en de problemen die dat met zich mee brengt.

3.2. Uitgangspunten

3.2.1. Algemeen

Het ligt voor de hand om de samenwerking met name te richten op thema's en projecten waarbij deze samenwerking een duidelijke meerwaarde oplevert en waarbij concrete producten of diensten worden geleverd waarmee de regiogemeenten snel aan de slag kunnen. Op basis hiervan en op basis van het onder 3.1 genoemde beleidskader, zijn bij de voorbereiding van het RMP2004 enkele uitgangspunten (in de vorm van toetsingscriteria) geformuleerd.

Het betreft:

- De burger centraal
- Toepasbaarheid
- Meerwaarde van (sub)regionale samenwerking
- Lange termijn milieueffect
- Integrale aanpak
- Anticipatie

In bijlage II bij deze visie, zijn deze uitgangspunten (toetsingscriteria) nog eens nader uitgelegd. Deze uitgangspunten blijven onverkort van kracht. Op een belangrijk onderdeel hiervan (de integrale aanpak) en enkele aanvullende uitgangspunten wordt hieronder nader ingegaan.

3.2.2. Integrale aanpak

Een goede leefomgeving houdt in dat bewoners en gebruikers van de openbare ruimte hun leefomgeving ervaren als herkenbaar, prettig, schoon en aantrekkelijk, zodat ze er graag wonen, werken en verblijven. De invulling van de kwaliteit van de leefomgeving verschilt van plek tot plek, van persoon tot persoon en van periode tot periode. Toch valt er wel iets te zeggen over de factoren die de kwaliteit van de leefomgeving bepalen.

Hoe burgers hun leefomgeving beoordelen, wordt bepaald door een scala aan factoren zoals het aanbod van woningen, werkgelegenheid, winkels en andere voorzieningen in de omgeving of door de aanwezigheid van groen, natuur, water, ruimte en de afwisseling van karakteristieke gebieden. Een deel van deze factoren zijn milieufactoren zoals de aanpak van de vervuiling van bodem, lucht en water, veiligheidsrisico's van bedrijvigheid, geluidsoverlast en afvalinzameling. Deze milieufactoren zijn belangrijk, maar ze zijn slechts een deel van het grotere geheel. Om de kwaliteit van de leefomgeving te verbeteren, ook op de langere termijn, is het van belang dat er wordt gestreefd naar een verdergaande integratie van milieubeleid met de andere beleidsterreinen die de leefomgeving beïnvloeden. Uiteindelijk kan dit leiden tot een volledig integraal leefomgevingsbeleid, dat door middel van regionale projecten nu al wordt gestimuleerd. De integrale aanpak is een belangrijk uitgangspunt vanuit het Nationaal Milieubeleidsplan (NMP4). Een belangrijk onderdeel van de integratie is de inbreng van milieu in de ruimtelijke ordening.

In de regio Zuidoost Brabant wordt deze integratie nagestreefd. Dit heeft er al toe geleid dat milieuaspecten zijn meegenomen bij de voorbereiding van het Regionaal Structuurplan (voornamelijk Kwaliteit van de stedelijke leefomgeving) en in de (concept)-Reconstructieplannen (Kwaliteit van de landelijke leefomgeving). Ten behoeve van het Regionaal Structuurplan zijn onder meer een bouwsteen Milieu en een milieubelemmeringenkaart opgesteld. De integratie zal vanuit de milieusamenwerking de komende jaren worden gestimuleerd door veel aandacht te schenken aan projecten die zich richten op het in beeld brengen van milieukansen en –belemmeringen uit het oogpunt van ruimtelijke ordening en

het ontwikkelen van instrumenten die de integratie kunnen bevorderen. Binnen de organisatie van het SRE zal de samenwerking tussen de Milieudienst en andere diensten worden verbeterd. Hierbij moet met name worden gedacht aan een verbetering van de samenwerking met REZ (Ruimte, economie en zorg) en het gezamenlijk uitvoeren van projecten wat zal leiden tot een meer integrale aanpak van de leefomgeving in Zuidoost Brabant. Het maken van concrete procesafspraken is in dit kader erg belangrijk. Uiteindelijk kan dit (na afloop van de planperiode van de bestaande plannen) leiden tot een integrale Regionale Meerjarenvisie.

3.2.3. Lagenbenadering

Bij de beoordeling, initiëring en ondersteuning van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen wordt in Brabant de lagenbenadering gehanteerd. Het Streekplan is op deze lagenbenadering gebaseerd. Bij de lagenbenadering gaat men ervan uit, dat alles wat er al in een gebied aanwezig is, wordt gebruikt bij de ontwikkeling van ruimtelijke plannen. De onderste laag wordt gevormd door het watersysteem, de bodemtypologie, de geomorfologie en de hiermee samenhangende natuurlijke, landschappelijke en cultuurhistorische (landschaps)waarden. De tussenlaag omvat de infrastructuur. De bovenste laag (de occupatielaag) heeft vooral betrekking op de functies wonen, werken, landbouw en recreatie. In het provinciale streekplan en het daarop gebaseerde Regionaal Structuurplan wordt vooral aandacht gevraagd voor de onderste twee lagen. Deze lagen moeten meer sturend worden voor ruimtelijke ontwikkelingen dan nu het geval is. Om de integratie van milieu in de ruimtelijke ordening te bevorderen is voor de Regionale Meerjarenvisie Milieu zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij deze lagenbenadering.

3.2.4. Samenwerken met andere actoren

De Regionale Meerjarenvisie Milieu richt zich in eerste instantie op de samenwerking tussen de milieudisciplines van de regiogemeenten en het SRE. Zoals onder 3.2.1 al is aangegeven zal het streven naar een integrale aanpak ertoe leiden dat steeds meer wordt samengewerkt met andere gemeentelijke en regionale disciplines. Maar dat is niet de enige samenwerking die wordt nagestreefd. Bij de uitvoering van de milieuprojecten zal nadrukkelijk worden bekeken in hoeverre het mogelijk is om samen te werken met andere regionaal opererende partijen zoals waterschappen, nutsbedrijven, brandweer, GGD's, politie en kennisinstituten. Dit heeft niet alleen als voordeel dat de expertise van andere kan worden benut bij de uitvoering van projecten, maar ook dat meer aandacht kan worden besteed aan de eigen verantwoordelijkheid van burgers, maatschappelijke organisaties en bedrijven. In de rijksnotitie "Vaste waarden, nieuwe vormen Milieubeleid 2002-2006" is dit laatste als uitgangspunt gesteld. Ook door mee te werken aan initiatieven met gemeenten uit andere regio's en de Provincie in MOLO-verband (Milieu Overleg Lokale Overheden) wordt efficiënt informatie voor alle regiogemeenten gegenereerd en benut.

4. Thema's en ambities voor 2015

4.1. De onderste laag: Bodem, water en groen

4.1.1. Bodem

Binnen de regio Zuidoost Brabant is op verschillende plaatsen sprake van bodemverontreiniging die deels veroorzaakt wordt door "industriële" activiteiten uit het verleden. Een belangrijk voorbeeld hiervan is de verontreiniging met zware metalen (cadmium, zink), die zich op diverse plaatsen in De Kempen voordoet en waarvoor inmiddels het project Actief Bodembeheer De Kempen is opgestart. Ook in het binnenstedelijke gebied heeft het industriële verleden haar sporen achter gelaten en is op veel plaatsen sprake van een slechte bodemkwaliteit. Daarnaast bevinden zich in de regio een aantal voormalige stortplaatsen waar de bodemkwaliteit te wensen overlaat.

Het uiteindelijke doel van het bodembeleid van overheden (rijk, provincie, gemeenten) was het realiseren van een voor alle mogelijke functies geschikte bodem, waarbij de functionele eigenschappen van de bodem voor mens, plant of dier worden behouden of hersteld. In sommige gevallen kan echter worden volstaan met een bodemkwaliteit die geschikt is voor de functie die de bodem op dat moment vervult of gaat vervullen. Het realiseren en handhaven van de gewenste bodemkwaliteit kan worden bereikt door nieuwe verontreinigingen te voorkomen en/of bestaande verontreinigingen te saneren. Het wettelijke kader hiervoor wordt gevormd door de Wet milieubeheer (bodemverontreiniging door bedrijven) en de Wet bodembescherming.

Op landelijk niveau zijn ten aanzien van bodemsaneringen afspraken gemaakt in het kader van de Beleidsvernieuwing Bodemsaneringsbeleid (BEVER). In het kader van dit beleid wordt gestreefd naar:

- een vroegtijdige integratie van bodembelangen in de planontwikkeling;
- een functiegerichte sanering (afhankelijk van het gewenste gebruik van de bodem) in plaats van een multifunctionele;
- het stimuleren van particuliere investeringen;
- decentralisatie van verantwoordelijkheden en taken.

Deze beleidsvernieuwing moet leiden tot een efficiëntere aanpak van bodemsaneringen. Dit betekent echter niet dat de bodemproblematiek op korte termijn zal zijn opgelost. Het landelijke beleid richt zich in eerste instantie op het in beeld brengen van de bodemkwaliteit, het zogenaamde landsdekkend beeld. Voor het landelijke gebied gebeurt dit door de provincie. Het stedelijke gebied zal door de gemeenten in kaart moeten worden gebracht.

Landelijk gebied

Het behoud van relatief schone bodems is een randvoorwaarde bij de uitvoering van de reconstructieplannen. Op het moment dat daadwerkelijk wordt ingegrepen in een gebied wordt gestreefd naar het verhogen van de kwaliteit en de gebruikswaarde van de bodem. Met daadwerkelijk ingrijpen wordt onder andere bedoeld: het realiseren van bebouwing, het aanleggen of verwijderen van beplanting, het graven in de bodem en het aanpassen van de waterhuishouding. Dit is onder meer aan de orde bij de ontwikkeling van duurzame (project-) locaties voor intensieve veehouderij, herverkaveling, het realiseren van gebieden voor regionale waterberging, bos, natuur, landschap en landgoederen en bij beekherstel.

In geval van aanwezigheid van bodemverontreiniging wordt deze volgens wettelijke regels verwijderd dan wel op andere wijze gesaneerd. Er moet worden voorkomen dat er bij functiewijzigingen of intensiever gebruik van de bodem een afname van de bodemkwaliteit optreedt of de aan de bodem gekoppelde onvervangbare waarden worden aangetast. In principe gelden hiervoor dezelfde ambities en doelstellingen als in het stedelijke gebied.

Een extra aandachtspunt in het landelijke gebied vormen de concentraties aan nitraat, fosfaat en bestrijdingsmiddelen. Door uitspoeling leidt dit op sommige plaatsen in de regio tot

normoverschrijdingen en een aantasting van de (grond)waterkwaliteit. Door maatregelen te treffen wordt getracht om de water- en bodemkwaliteit te verbeteren en de kans op uitspoeling te verminderen (bijvoorbeeld extensivering van grondgebonden landbouwkundig gebruik of het aanleggen van bufferstroken langs waterlopen).

Ambities bodem

- *In de regio is de bodemkwaliteit inzichtelijk en aanvaardbaar.*

4.1.2. Water

De kwaliteit van de leefomgeving wordt in belangrijke mate bepaald door de aanwezigheid van water en groen. Hoewel deze onderwerpen zeker kunnen worden beschouwd als milieuonderwerpen of milieugegerelateerde onderwerpen, wordt er over het algemeen bij gemeenten van oudsher vanuit een ander beleidsveld aandacht aan besteed. Ten aanzien van water gebeurt dit vooral in de vorm van gemeentelijke rioleringsplannen en waterplannen waarin onderwerpen aan bod komen als de aanleg en het beheer van de riolering en randvoorzieningen, afkoppeling en infiltratie van regenwater, het terugbrengen van water in de leefomgeving en het voorkomen van wateroverlast door het realiseren van waterbergingscapaciteit. Overigens wordt hierbij steeds vaker rekening gehouden met een integrale aanpak en regionale effecten. Een voorbeeld van de vernieuwde aanpak is het optimaliseren van de waterketen door gemeenten en waterschappen en het vastleggen van de afspraken hierover in een integraal waterplan.

Een onderwerp dat bijzondere aandacht verdient is het beleid ten aanzien van grondwaterbeschermingsgebieden. In de provinciale milieuverordening zijn rond waterwingebieden beschermingszones en boringsvrije zones aangewezen, die ervoor moeten zorgen dat de kwaliteit van het grondwater op peil blijft. In de regio bevinden zich kwetsbare en zeer kwetsbare grondwaterwinningen, waarvoor verschillende beschermingsniveaus gelden. Vooral bij het realiseren van woningbouw- en bedrijvenlocaties, moet nadrukkelijk rekening worden gehouden met de aangewezen zones.

Een belangrijk instrument bij de uitvoering van het waterbeleid is de Watertoets. Het toepassen van de Watertoets bij ruimtelijke ingrepen is verplicht en heeft als uitgangspunt dat de situatie voor het watersysteem door de ruimtelijke ingreep niet mag verslechteren (stand-still-beginnel). Bovendien wordt er bij de toepassing van de Watertoets naar gestreefd de kansen om bestaande ongewenste situatie te verbeteren, zoveel mogelijk te benutten.

Landelijk gebied

Op dit moment worden op provinciaal niveau de gevolgen van het realiseren van de waterwensen van de natuur onderzocht. Via modelberekeningen wordt de verandering van de grondwaterstanden in het agrarische gebied bepaald en de schade die dit ten gevolge kan hebben. Tevens vinden onderhandelingen plaats over de beschikbaarheid van geld voor dit onderwerp. Voorlopig wordt gestreefd naar het realiseren van natuurdoeltypen (bijvoorbeeld natte natuurgebieden) in de natuurgebieden en naar een optimalisatie van de landbouwkundige productie. Voor beiden is een passend grondwaterregime een belangrijke randvoorwaarde. Het realiseren van het optimale grondwaterregime dat behoort bij het gewenste natuurdoel betekent meestal hogere waterstanden en minder fluctuaties, om verdere verdroging van de natuurgebieden te voorkomen.

Een ander aandachtspunt in het landelijke gebied vormen de ongezuiverde lozingen van afvalwater en riooloverstorten. De primaire verantwoordelijkheid voor het saneren van ongezuiverde lozingen ligt bij de gemeenten en de waterschappen. Mede in het kader van de reconstructie worden de belangrijkste ongezuiverde lozingen en riooloverstorten in beeld gebracht en vervolgens aangepakt. De sanering van ongezuiverde lozingen (met name in het buitengebied) moet op grond van landelijke regelgeving worden afgerond voor 2005. Hierbij kan gebruik worden gemaakt van stimuleringsgelden vanuit de provincie en de waterschappen.

Het voldoen aan de basisinspanning voor de riooloverstorten moet eveneens zijn gerealiseerd voor 2005.

Vanwege de andere invalshoek op gemeentelijk niveau en het voornamelijk lokale karakter van het onderwerp, speelt de regionale milieusamenwerking nauwelijks een rol bij de uitvoering van het waterbeleid. Een veel belangrijkere rol is weg gelegd voor de gemeenten en de waterschappen. In afstemming met deze actoren zal worden bekeken of er behoefte is aan regionale afstemming en beleidsvorming ten aanzien van dit thema.

Ambities water

- *Bij alle ontwikkelingen in de regio wordt rekening gehouden met het in stand houden en zo mogelijk optimaliseren van de totale waterketen (o.a. ruimte voor water, infiltratie en berging, beschermingszones rond grondwaterwinningen).*

4.1.3. Groen

Zoals onder 4.1.2 al is aangegeven wordt de kwaliteit van de leefomgeving in grote mate bepaald door de aanwezigheid van groen.

Stedelijk groen wordt vooral aan de orde gesteld in gemeentelijke groenstructuurplannen en -beheersplannen. Aandachtspunten hierbij zijn: het laten aansluiten van stedelijk groen op ecologische structuren en de kwaliteit en kwantiteit van stedelijk groen. In de (concept)reconstructieplannen waarin vooral wordt ingegaan op het landelijk gebied krijgt natuur en landschap in de stedelijke regio ook in beperkte mate aandacht. In dit kader wordt onder meer gestreefd naar:

- behoud en herstel van groene, open ruimtes (landschapsecologische zones) tussen stedelijke regio's;
- de realisatie van boslocaties nabij de stadsregio's;
- bijdragen aan de realisatie van nieuwe landgoederen.

Landelijk gebied

In de (concept)reconstructieplannen wordt veel aandacht geschonken aan de ontwikkeling en het behoud van natuurgebieden. Belangrijke doelstellingen in dit kader zijn:

- het realiseren en beschermen van de ecologische hoofdstructuur (EHS);
- het realiseren van (robuuste) ecologische verbindingzones;
- het verminderen van versnippering;
- het realiseren van Regionale Natuur- en Landschapseenheden (RNLE'n);
- het beschermen van kwetsbare plant- en diersoorten;
- een optimale inzet van agrarisch natuur- en landschapsbeheer.

Deze doelstellingen spreken in principe voor zich en worden in deze visie dan ook niet in detail uitgewerkt. In grote lijnen kan worden gesteld dat het beleid er op gericht is om natuurgebieden uit te breiden en de ruimtelijke samenhang tussen deze gebieden te versterken, zodat migratie en uitwisseling van soorten kan plaats vinden en populaties zich kunnen handhaven of zelfs herstellen. Dit kan alleen worden gerealiseerd door een nauwe samenwerking tussen alle betrokken partijen waaronder gemeenten, provincie, waterschappen e.d. Een belangrijke richtlijn die in het kader van de bescherming van kwetsbare plant- en diersoorten nog kan worden genoemd, is de Vogel- en Habitatrichtlijn. Toepassing van deze richtlijn, levert nogal wat beperkingen voor ruimtelijke ontwikkelingen. Het is dan ook van belang dat de kansen en belemmeringen die dit met zich mee brengt, goed en tijdig in beeld worden gebracht.

Tot dusver is vanuit de regionale milieusamenwerking nauwelijks aandacht geschonken aan de natuur- en landschapsaspecten. De komende jaren zal vooral bekeken worden of het mogelijk is om vanuit de milieusamenwerking een bijdrage te leveren aan het realiseren van de doelstellingen en of er behoefte is aan regionale afstemming en beleidsvorming ten aanzien van dit thema.

Ambities groen

- *De ecologische hoofdstructuur is grotendeels gerealiseerd (inclusief ecologische verbindingzones).*
- *Buitenstedelijk groen is vanuit de stedelijke omgeving eenvoudig bereikbaar o.a. door het behoud en herstel van groene, open ruimtes (landschapsecologische zones) tussen de stedelijke regio's.*

4.2. De middelste laag: Verkeer en vervoer

4.2.1. Algemeen

De toename van transportbewegingen (met name autoverkeer) leidt tot een (over)belasting van de infrastructuur, geluidsoverlast, luchtverontreiniging en problemen met veiligheid. In dit hoofdstuk komen met name de laatst genoemde problemen aan de orde. De infrastructuurproblematiek komt aan de orde in andere onderzoeken en studies die in de regio worden uitgevoerd (zoals de verkenning Bereikbaarheid Oostelijk deel Stadsregio Eindhoven-Helmond BOSE) en het nieuwe Regionale Verkeers- en Vervoersplan (RVVP) dat op dit moment in ontwikkeling is. In het RVVP worden doelen gesteld voor met name de regionale bereikbaarheid en openbaar vervoer. Hoewel dit uiteraard belangrijke onderwerpen zijn, wordt in deze Regionale Meerjarenvisie Milieu alleen ingegaan op de milieuaspecten en wordt voor de meer algemene aspecten verwezen naar het RVVP.

Van belang is dat bij het uitvoeren van studies en onderzoeken en het maken van plannen, meer dan voorheen rekening wordt gehouden met milieuaspecten door gebruik te maken van de Regionale Verkeersmilieukaart.

Landelijk gebied

Voor wat betreft verkeer en vervoer wordt in het landelijke gebied vanuit de reconstructie de nadruk gelegd op fysieke bereikbaarheid. Vooral nog worden risico's ten gevolge van het vervoer van gevaarlijke stoffen en geluid en luchtkwaliteit ten gevolge van verkeer niet direct gezien als de belangrijkste problemen. Om het aantal verkeersbewegingen te beperken worden als oplossingen het werken en produceren op de verblijfplaats van de arbeidskrachten en het bewerken van producten op de productielocatie genoemd. Hierbij moet uiteraard wel rekening worden gehouden met het feit dat geen onnodig beslag wordt gelegd op de groene ruimte. Daarnaast worden als logistieke oplossingen genoemd: het aantrekkelijker maken van alternatieve vervoersmethoden en het terugdringen van de congestie door de vervoersproblemen rond Eindhoven-Helmond op te lossen.

Ook worden er problemen gezien als gevolg van recreatieve voorzieningen. Om de overlast als gevolg van recreatie in het gebied te voorkomen dan wel te beperken is het belangrijk om de recreanten te sturen via het aanbieden van voorzieningen. Het realiseren van goede parkeer-gelegenheden bij verschillende natuurgebieden en vertrekpunten van routes is hiervan een voorbeeld.

Ambities verkeer en vervoer algemeen 2015

- *Bij het opstellen van (regionale) verkeers- en vervoersplannen (ook voor openbaar vervoer en fietsvoorzieningen) tellen milieuaspecten als volwaardig onderdeel van het afwegingskader mee.*

4.2.2. Risico's vervoer gevaarlijke stoffen

Het externe veiligheidsbeleid richt zich op het beschermen van een individu tegen de gevolgen van een ongeval met gevaarlijke stoffen (plaatsgebonden risico) en de bescherming van de samenleving tegen een ongeluk met veel slachtoffers (groepsrisico). De basis van het huidige risicobeleid is dat het zogeheten plaatsgebonden risico (PR) van activiteiten de maatschappelijk geaccepteerde normen niet mag overschrijden. Voor het groepsrisico (GR) wordt uitgegaan van een oriënterende waarde waarvan

alleen goed gemotiveerd mag worden afgeweken. De normen voor het externe veiligheidsbeleid bezitten vooralsnog geen wettelijke status, maar zullen door het in werking treden van ministeriële besluiten een wettelijke grondslag krijgen en uitwerking geven aan het Europese (Seveso-II-richtlijn) en het nationale beleid (NMP4). Uitgaande van de toekomstige Besluiten Kwaliteitseisen voor externe veiligheid van inrichtingen milieubeheer en voor transport zullen grenswaarden voor risiconormen rond bedrijven en langs transportroutes worden vastgelegd. De norm voor het plaatsgebonden risico zal in de toekomst verder worden aangescherpt. Er zal actie worden ondernomen, zodat het aantal situaties waar niet aan de normen wordt voldaan, niet toeneemt.

In de regio Zuidoost Brabant leidt met name het veiligheidsprobleem dat veroorzaakt wordt door het vervoer van gevaarlijke stoffen tot een aantal dilemma's ten aanzien van ruimtelijke ordening. Het verdichten en intensiveren van bebouwing in het stedelijke gebied nabij de knooppunten, wordt in verband met het terugdringen van de automobiliteit en het beschermen van kwetsbare natuurgebieden in belangrijke mate onderschreven. Dit leidt echter tegelijkertijd tot een toename van het aantal knelpunten op het gebied van externe veiligheid. Het inzichtelijk maken van de risico's heeft op dit moment de hoogste prioriteit. Wanneer de risico's inzichtelijk zijn, kunnen nieuwe knelpunten gemakkelijker worden voorkomen. Daarnaast moet uiteraard gewerkt worden aan het saneren van bestaande knelpunten, zodat zelfs met een aangescherpte normering het aantal normoverschrijdingen niet zal toenemen.

Een bijzonder aandachtspunt op het gebied van veiligheidsaspecten die samenhangen met transport, is de veiligheid rond vliegvelden. Het SRE zal ten aanzien van dit aspect in elk geval optreden als belangenbehartiger van de regiogemeenten.

Een ander aandachtspunt zijn de indirecte gevolgen van ongevallen in de transportsector. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om lozingen die hiermee verband houden (o.a. verontreinigd bluswater). Waterschap de Dommel heeft in dit verband een speciaal hiervoor bedoelde calamiteitenregeling ontwikkeld.

Ambities risico's vervoer gevaarlijke stoffen

- *De risico's ten gevolge van vervoer van gevaarlijke stoffen (incl. buisleidingen) in de regio zijn inzichtelijk, bekend en aanvaardbaar.*

4.2.3. Luchtverontreiniging ten gevolge van verkeer

Het verkeer is voor een belangrijk deel de oorzaak van een verminderde luchtkwaliteit en een belangrijke bron die op lokaal niveau beïnvloed kan worden. Om klimaatverandering en verzuring af te remmen en (plaatselijke) gezondheidsproblemen te voorkomen, zijn in EU-verband normen afgesproken. Deze normen zijn in Nederland vertaald naar grenswaarden die zijn opgenomen in het Besluit Luchtkwaliteit. De grenswaarden geven het milieukwaliteitsniveau aan dat tenminste moet worden bereikt of gehandhaafd vanuit het oogpunt van de volksgezondheid.

De grenswaarden hebben met name betrekking op stikstofdioxide, fijn stof, benzeen, PAK's en koolmonoxide. Voor de grenswaarden geldt een resultaatverplichting: er is geen afwijking van de norm toegestaan. Daarnaast is er sprake van plandrempels. Bij overschrijding van de plandrempel dient een actieplan te worden opgesteld. Ruimtelijke ontwikkelingen kunnen in sommige gevallen een positief effect hebben op de luchtkwaliteit (bijvoorbeeld omleiden van verkeer buiten de bebouwde kom).

In het Besluit Luchtkwaliteit wordt aangegeven bij welke wegen de luchtconcentratie moet worden vastgesteld en moet worden getoetst aan de grenswaarden. Voor het vaststellen van knelpunten wordt gebruik gemaakt van de resultaten van de Regionale Verkeersmilieukaart. Inmiddels is uit een regionale rapportage gebleken dat in vrijwel alle gemeenten in Zuidoost Brabant de grenswaarden voor stikstofdioxide en fijn stof worden overschreden. Deze overschrijding brengt met zich mee dat de gemeenten de komende jaren verplicht zijn te rapporteren over de luchtkwaliteit. Daarnaast wordt bij enkele gemeenten de plandrempel overschreden. Bij die gemeenten moet gezocht worden naar een oplossing van de gesignaleerde knelpunten. In elk geval moet voorkomen worden dat door bijvoorbeeld het bouwen van woningen in de buurt van verkeerswegen het aantal knelpunten toeneemt.

Ambities luchtverontreiniging ten gevolge van verkeer

- *De situatie ten aanzien van de luchtkwaliteit in de regio is inzichtelijk, bekend en aanvaardbaar.*
- *De bestaande knelpunten ten aanzien van luchtkwaliteit (Besluit Luchtkwaliteit) zijn opgelost en ruimtelijke ontwikkelingen (met name in de buurt van drukke verkeerswegen) leiden niet tot meer knelpunten.*

4.2.4. Geluidsoverlast ten gevolge van verkeer

Aangezien het verkeer veruit de grootste bijdrage levert aan de geluidproblematiek zijn de landelijke milieudoelen en het beleid vooral gericht op het terugdringen van overlast door verkeerslawaaai. Uitgangspunt voor de beleidsinspanningen ten aanzien van geluid is het doel dat in het Nationaal Milieubeleidsplan NMP3 als volgt is geformuleerd: stabilisatie van het aantal gehinderden ten opzichte van 1985 zowel in 2000 als in 2010 en het volledig terugdringen van het aantal ernstig gehinderden in 2010. Het NMP4 concretiseert de laatste doelstelling door te formuleren dat in 2010 de grenswaarde van 70 dB(A) bij woningen niet meer wordt overschreden.

Voor zowel wegverkeerslawaaai als spoorweglawaaai en vliegtuiglawaaai zijn voor nieuwbouw concrete normen (voorkeursgrenswaarde) en maximale ontheffingswaarden opgenomen in onder meer de Wet geluidhinder. Bij het realiseren van woningbouwlocaties in de buurt van transportroutes (wegen, spoorwegen, aanvliegeroutes vliegvelden) kan sprake zijn van een toename van het aantal gehinderden en van een overschrijding van de toegestane waarden. Hiervan kan ook sprake zijn bij de aanleg van nieuwe hoofdwegen en het aanpassen van bestaande hoofdwegen. Door het aanbrengen van geluidreducerende voorzieningen (ander wegdek, schermen) of het treffen van andere maatregelen (bijvoorbeeld snelheidsbeperking, wijzigen verkeersstructuur) kan in sommige gevallen overmatige hinder worden voorkomen. Ook het kiezen van een optimale bouwvorm of gebouwindeling en het aanbrengen van geluidwerende maatregelen aan de gevels van woningen behoren tot de mogelijkheden. Naast het treffen van maatregelen in nieuwe situaties wordt in de regio Zuidoost Brabant gewerkt aan het saneren van bestaande woningen waar overlast wordt ondervonden van wegverkeer- en spoorweglawaaai. De betreffende woningen zijn opgenomen op de zogehete A- en Raillijst. Bij de saneringsprojecten worden volgens een regionale prioriteitenlijst gevelmaatregelen aan woningen getroffen om zodoende het geluidsniveau in de woningen terug te dringen.

Overigens zal de Wet geluidhinder de komende jaren tranchegewijs worden aangepast. De wijzigingen die worden doorgevoerd, zullen lokaal maatwerk makkelijker maken. Een eerste stap die in dit kader van belang is, is de inventarisatie van de huidige situatie. Op basis van de Richtlijn Omgevingslawaaai van de Europese Unie, zijn de lidstaten van de EU verplicht om binnen twee jaar de geluidssituatie te inventariseren en te komen tot acties om deze situatie te verbeteren. De resultaten van de inventarisatie worden weergegeven in de vorm van geluidsbelastingkaarten. De verplichting om deze kaarten vast te stellen wordt gefaseerd ingevoerd, beginnende met de grote agglomeraties waarbij in eerste instantie wordt aangesloten op de agglomeraties die zijn aangewezen in het Besluit Luchtkwaliteit. Aan de nieuwe richtlijn zal invulling worden gegeven door een geluidsbelastingkaart te maken voor de hele SRE-regio. Hierdoor wordt inzicht verschaft in onder andere gezoneerde geluidsbronnen (zowel verkeer als bedrijven). Bij de uitvoering van het project worden onder andere de gegevens uit de Regionale Verkeersmilieukaart (RVMK) gebruikt voor de berekeningen voor het wegverkeerslawaaai.

De tweede stap houdt in het vergroten van de beleidsvrijheid van gemeenten en provincies (decentralisatie en deregulering). Middels deze stap moet afwijken van de landelijke grenswaarden via de Stad en Milieubenedering mogelijk worden. Overigens geldt het wetsvoorstel voor Stad en milieu voor meer aspecten dan alleen geluidshinder.

Ambities geluidsoverlast ten gevolge van verkeer

- *De geluidsbelasting ten gevolge van verkeer is in de regio inzichtelijk en aanvaardbaar.*

4.3. De bovenste laag: Wonen, werken en recreëren

4.3.1. Algemeen: Klimaatbeleid

Het gebruik van energie is onlosmakelijk verbonden met ons dagelijks leven. Het gaat hierbij met name om het verwarmen en verlichten van woningen, mobiliteit en de productie van goederen. Het gebruik van conventionele energiebronnen leidt tot een uitstoot van stoffen (waaronder CO₂) die bijdragen aan het broeikas effect en de verzuring van het milieu. Bovendien raken de voorraden fossiele brandstoffen geleidelijk aan uitgeput. In 1997 zijn in Kyoto internationale afspraken gemaakt om tot een reductie van uitstoot van broeikasgassen te komen. Dit resulteerde in het Kyoto Protocol.

Voor Nederland betekent het Kyoto Protocol dat tussen 2008 en 2012 de uitstoot van broeikasgassen 6% minder moet zijn dan in het referentiejaar 1990. Daarnaast heeft de rijksoverheid zich ten doel gesteld om in 2020 minimaal 10% van de totale energiebehoefte duurzaam op te wekken. Het halen van deze doelstellingen staat behoorlijk onder druk. In Nederland was de uitstoot in 2001 1,3% hoger dan in 2000 en 4,1% hoger dan in 1990. Extra maatregelen om de doelstellingen te halen zijn dan ook onvermijdelijk. Gemeenten (en provincies) spelen een belangrijke rol bij het behalen van de doelstellingen. Zij staan dicht bij de partijen die de reductie van broeikasgassen (vooral CO₂) kunnen realiseren. Tevens hebben gemeenten grote invloed op onder andere ruimtelijke ordening en vergunningverlening, wat belangrijke werkgebieden zijn waarbinnen de partijen hun activiteiten voeren.

Op 18 februari 2002 werd door de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en het Interprovinciaal Overleg (IPO) samen met de rijksoverheid het Klimaatconvenant ondertekend op de Nationale Klimaatconferentie 2002. Dit convenant moet een impuls geven aan de invulling van het gemeentelijke klimaatbeleid. Uitgangspunt is dat gemeenten zelf hun ambitieniveau kunnen bepalen aan de hand van een menukaart, opgesteld door de Novem. Drie ambitieniveaus kunnen onderscheiden worden: actief, voorlopend en innovatief. De uitgangssituatie wordt vastgelegd door middel van het uitvoeren van een zogenaamde klimaatscan. De klimaatscan is dan ook hét startpunt voor een nieuw klimaatbeleid.

De gemeentelijke menukaart bestaat uit acht thema's:

1. Klimaat in beleid;
2. Gemeentelijke gebouwen en voorzieningen;
3. Woningbouw;
4. Bedrijven;
5. Agrarische sector;
6. Verkeer en vervoer;
7. Duurzame energie;
8. Internationaal.

De menukaart vormt een praktisch instrument waarin doelstellingen en mogelijke activiteiten met betrekking tot de acht thema's zijn opgenomen. De klimaatscan brengt de kansen in beeld voor alle thema's.

De provincie Noord-Brabant wil een koplopersrol op het gebied van duurzame energie vervullen. Dit komt vooral tot uiting in het provinciale energiebeleid dat in 1999 is vastgesteld. De hoofddoelen van dit beleid zijn:

- In 2005 moet ongeveer 4% van het totale Brabantse energieverbruik worden gedekt door duurzame energiebronnen. In 2020 moet dit 12,5% bedragen;
- Tot 2010 moet de energie-efficiëntie jaarlijks met gemiddeld 2% verbeteren.

Bij de uitvoering van dit beleid betreft de provincie zoveel mogelijk andere partijen. Op dit moment wordt vanuit de provincie onder meer een bijdrage geleverd aan het regionale Servicepunt Energie, waarmee de gemeenten in de regio Zuidoost Brabant worden ondersteund.

De afgelopen twee jaar heeft het Servicepunt Energie zich onder andere bezig gehouden met het in kaart brengen van de huidige stand van zaken met betrekking tot klimaatbeleid in de regio. Dit is onder

meer gerealiseerd door het stimuleren van een klimaatscan (uitgevoerd door de Novem) en het uitvoeren van een duurzame energiescan (DE-scan) bij 20 regiogemeenten. Hierbij is onder meer gebleken dat een spanningsveld bestaat tussen het hoge ambitieniveau dat door de provincie geformuleerd is ten aanzien van de toepassing van duurzame energie en de ambitieniveaus die praktisch en theoretisch gezien haalbaar zijn in de regio Zuidoost Brabant. De discussie hierover is nog volop gaande en zal naar verwachting in de loop van 2004 leiden tot concrete regionale afspraken. Vooralsnog wordt er van uitgegaan dat deze afspraken zullen leiden tot het overnemen van de landelijke doelstellingen, 10 % duurzame energie in 2020 met als tussendoelstelling 5% duurzame energie in 2010. Omgerekend naar regionale schaal betekent dit het opwekken van duurzame energie voor 58.000 huishoudens per jaar in 2010.

Naast het formuleren van het uiteindelijke regionale ambitieniveau zullen de inspanningen op klimaatgebied zich de komende jaren met name richten op de volgende aspecten:

- het formuleren van klimaatbeleid bij de diverse deelnemende gemeenten op basis van de resultaten van de klimaat- en DE-scan, met behulp van de menukaart van de Novem;
- het uitvoeren van concrete (liefst regionale) acties om invulling te geven aan het geformuleerde klimaatbeleid. Bij deze acties kan gedacht worden aan:
  - het stimuleren van EPA's (energieprestatieadviezen);
  - het realiseren van projecten waar duurzame energie wordt toegepast (windturbines, biomassa, zonne-energie, koude/warmte-opslag);
  - het stimuleren van energiebesparing bij bedrijven door de toepassing van de verruimde reikwijdte van de Wet milieubeheer, het toetsen van meerjarenafspraken energie-efficiency en benchmarking.

Ambities klimaatbeleid

- *Het energieverbruik in de regio is (relatief) verminderd en er wordt meer duurzame energie toegepast. Hierbij wordt gestreefd naar het opwekken van duurzame energie voor 58.000 huishoudens per jaar in 2010.*

4.3.2. Algemeen: Duurzaam ontwikkelen en bouwen

Naast de bestaande woningvoorraad in de regio is bij veel gemeenten in de regio behoefte aan uitbreiding van het woningenbestand. Bij het ontwikkelen en invullen van nieuwbouwlocaties is het van belang om de kansen ten aanzien van milieu zoveel mogelijk te benutten en rekening te houden met duurzaamheid (zie ook klimaatbeleid). Daarnaast is vanwege het grote contingent bestaande woningen het milieurendement zeer groot als bestaande woningen worden aangepakt c.q. aangepast.

Bij duurzaam ontwikkelen en bouwen gaat het er om dat de schade voor het milieu (in de breedste zin) en de gezondheid in alle fasen, van de winning van grondstof tot en met de sloop, zoveel mogelijk beperkt blijft. In het proces worden drie niveaus onderscheiden: het stedenbouwkundige niveau, het niveau van het gebouw en het niveau van materiaalgebruik.

Stedenbouwkundig niveau: duurzame stedenbouw

Duurzame stedenbouw is een vorm van stedenbouw die in alle stadia van het planproces kansen en mogelijkheden benut om een hoge ruimtelijke kwaliteit in combinatie met een lage milieubelasting tot stand te brengen. Hierbij is het van belang om ook rekening te houden met de langere termijn, zodat ook toekomstige generaties er nog voordeel bij hebben. In het Nationaal Pakket Duurzame Stedenbouw wordt hiervoor de basis gelegd. De duurzaamheid van ruimtelijke plannen is geen op zich zelf staand milieuthema, maar wordt mede bepaald door thema's als energie (klimaatbeleid), water (uitvoeren watertoets bij locatiekeuze) en verkeer. Een algemeen uitgangspunt is zuinig ruimtegebruik, wat nader kan worden ingevuld door levensloopbestendig en multifunctioneel bouwen en door meervoudig ruimtegebruik.

Gebouwniveau/materiaalgebruik

Op gebouwniveau kan duurzaamheid meer aandacht krijgen door de toepassing van duurzaam bouwen. Duurzaam bouwen (Dubo) staat voor bouwen met zorg voor het milieu en de gezondheid. Voor een deel is dit wettelijk geregeld in het Bouwbesluit (bijvoorbeeld de energieprestatie van gebouwen). Daarnaast is in de regio Zuidoost Brabant enkele jaren geleden het convenant Duurzaam Bouwen voor nieuwbouw ondertekend waarmee is afgesproken dat bij woningbouw rekening wordt gehouden met onderdelen uit het Nationaal Pakket Duurzaam Bouwen. De basislijst van DuBo-voorzieningen wordt periodiek geactualiseerd. Een onderwerp dat hierbij aandacht verdient is het voorkomen van bodem-, grondwater- en/of oppervlakteverontreiniging door uitlogende bouwmaterialen.

De uitgangspunten die gelden voor nieuw te bouwen woningen, kunnen ook worden toegepast bij bestaande bouw (bijvoorbeeld bij renovatie) en bij bedrijfsgebouwen. Mede vanwege de omvang van de bestaande woningvoorraad in Zuidoost Brabant, is het van belang dat de aandacht die nu wordt besteed aan nieuwbouw, wordt uitgebreid naar bestaande bouw.

Ambities duurzaam ontwikkelen en bouwen

- *Milieu vormt een volwaardig onderdeel van het ruimtelijke ordeningsproces.*
- *Bij het ontwikkelen van bouwlocaties wordt expliciet rekening gehouden met duurzaamheidsaspecten.*
- *Bij bestaande woningbouw en bedrijfsgebouwen wordt aandacht geschonken aan duurzaamheidsaspecten.*

4.3.3. Algemeen: Lichthinder

Een thema dat de laatste jaren steeds meer aandacht krijgt, is het schaarser worden van gebieden waar het 's nachts echt donker wordt. De donkere gebieden hebben (nog) geen formele status. Toch is het van belang dat donkere gebieden zoveel mogelijk beschermd worden tegen lichtbronnen. De maatregelen uit de AMvB Glastuinbouw (tussen 20:00 en 24:00 uur lampen volledig uit) zijn onvoldoende om verstoring van de ecologie (nachtieren) te voorkomen. De lichtuitstraling vanuit het stedelijke gebied, door wegverlichting, buitenverlichting en recreatieve voorzieningen kan wel aangepakt worden, maar hierbij moet uiteraard wel rekening worden gehouden met bijvoorbeeld veiligheid. Projecten die kansen bieden om de verstoring van donkere gebieden tegen te gaan, zullen vanuit de reconstructie worden ondersteund.

Ambities lichthinder

- *De mogelijkheden ten aanzien van het behoud en herstel van donkere gebieden zijn inzichtelijk.*

4.3.4. Wonen: Huishoudelijk afval

Eind jaren 70 heeft afval met de Ladder van Lansink (de voorkeursvolgorde in de afvalverwijdering zoals deze nu ook in de Wet milieubeheer is verankerd: preventie – hergebruik – verbranden – storten) een duidelijke plaats gekregen in het milieubeleid. Nu, bijna 25 jaar later, is de afvalproblematiek in sterke mate verminderd, maar nog niet geheel verdwenen.

Het effect van alle inspanningen is dat de groei van het totale afvalaanbod achter blijft bij de economische groei en het aandeel hergebruik/nuttige toepassing binnen het totale afvalaanbod is toegenomen. Als echter specifiek naar huishoudelijk afval wordt gekeken, ontstaat een heel ander beeld: de groei in het aanbod huishoudelijk afval is groter dan de economische groei. Ook het aandeel hergebruik is bij huishoudelijk afval lager dan het aandeel hergebruik bij de totale hoeveelheid afval. Zonder te stellen dat bij de overige afvalstromen het afvalprobleem is opgelost, ligt het primaat bij de uitvoering van lokale afvaltaken bij huishoudelijk afval.

Het landelijk beleid

Het landelijke afvalstoffenbeleid kan in algemene termen omschreven worden als het beperken van het ontstaan van afvalstoffen en het beperken van de milieudruk door het beheer van afvalstoffen die toch ontstaan. Als algemene doelstellingen zijn daaruit geformuleerd:

- ontkoppeling van de groei van het totale afvalaanbod en de economische groei;
- alleen verwijdering van afval dat niet nuttig toepasbaar is;
- alleen storten van te verwijderen afval dat onbrandbaar is.

Voor de periode tot 2012 betekent dit:

- het stimuleren van afvalpreventie zodat de reeds bereikte ontkoppeling (totale afvalaanbod) wordt versterkt en in het geval van huishoudelijk afval daadwerkelijk wordt gerealiseerd;
- het stimuleren van een nuttige toepassing van afvalstoffen, met name door een betere afvalscheiding aan de bron, opdat producthergebruik, materiaalhergebruik en gebruik als brandstof (meer) mogelijk wordt.

Om dit te bereiken moeten gemeenten huishoudelijk afval (gescheiden) inzamelen en maatregelen nemen om afvalpreventie en –scheiding van huishoudelijk afval te optimaliseren.

De gemeente wordt daarbij door Rijk en provincie ondersteund, met name door het Stimuleringsprogramma afvalscheiding en afvalpreventie van huishoudelijk afval (STAP).

Het regionale beleid

Het regionale beleid in algemene zin is een uitvoering/uitwerking van de landelijke beleidsdoelstellingen: stimuleren van afvalpreventie en verbetering van de bronscheiding. De doelstellingen voor huishoudelijk afval vloeien rechtstreeks voort uit de landelijke doelstellingen, met als meest concrete dat “maximaal 40% van het aanbod mag worden verwijderd (i.c.storten/verbranden)”. De gemeenten zijn hierbij verantwoordelijk voor de daadwerkelijke uitvoering, waarbij het SRE faciliteert.

Om de rol(verdeling) van/tussen gemeenten en het SRE aan te geven is de organisatie van de afvalverwijdering binnen de regio het vertrekpunt. Deze ligt deels op provinciaal niveau, deels op regionaal niveau en deels op gemeentelijk niveau:

- provinciaal niveau: verwijdering van huishoudelijk afval en GFT-afval;
- regionaal niveau: verwijdering van oud papier en karton, inzameling en verwijdering van glas, verwijdering van wit- en bruingoed, verwijdering van klein chemisch afval; inzameling en verwijdering via milieustraten;
- gemeentelijk niveau: inzameling van huishoudelijk afval, GFT-afval, oud papier en karton en klein chemisch afval; inzameling en verwijdering van textiel.

Op provinciaal niveau is de verwijdering van huishoudelijk afval (verbranden/storten) en GFT-afval (composteren/vergisten) vastgelegd via langjarige overeenkomsten (met Essent Milieu). De rol van de regio (namens de gemeenten) is die van lid van de Vereniging van Contractanten, die als belangrijkste taak heeft het toetsen van en juiste toepassing van het rekenmodel ter vaststelling van de verwerkingstarieven voor huishoudelijk afval en GFT-afval. Daarnaast is de Vereniging een platform voor overleg tussen aanbieder en verwerker van de afvalstoffen. De betekenis van de verwerkingscontracten op preventie en bronscheiding is nihil. Wel is er een mogelijkheid tot het eventueel maken van afspraken over nascheiding van integraal ingezameld huishoudelijk afval als bijdrage aan de verwijderingsdoelstelling.

Op regionaal niveau zijn de inzameling en verwijdering van de genoemde afvalstromen vastgelegd in het Raamcontract Facilitaire Taken (met Essent Milieu). Uitvoering van deze overeenkomst en eventuele wijzigingen daarin worden gemonitord respectievelijk voorbereid door de Ambtelijke Werkgroep Afval (AWA, deze bestaat uit de deelnemende gemeenten en SRE). Deze constructie geeft een mogelijkheid tot monitoring en uniforme registratie van de hoeveelheden (en kosten) van de genoemde afvalstromen en als afgeleide kennisuitwisseling. Binnen het Raamcontract bestaat (als

collectief of als individuele gemeente) ruime mogelijkheid tot het wijzigen/optimaliseren/uitbreiden van de bronscheiding van afvalstromen.

Op gemeentelijk niveau kan vooral door de organisatie van de inzameling van huishoudelijk afval invulling worden gegeven aan afvalpreventie en bronscheiding. Een voorbeeld waarmee dit lokaal wordt ingevuld is de invoering van diftar.

Uit de geschetste organisatie binnen de afvalverwijdering blijkt de rol van het SRE in het bereiken van de afvaldoelstellingen met name op het communicatieve vlak te liggen: belangenbehartiging richting de (gemeentelijke) contractpartners zoals Essent, het vergaren, bundelen en verspreiden van kennis etcetera.

Ambities huishoudelijk afval

- *De groei van het totale afvalaanbod en de economische groei zijn ontkoppeld.*
- *Alleen afval dat niet nuttig toepasbaar is, wordt verwijderd (maximaal 40% van het aanbod).*
- *Alleen te verwijderen afval dat onbrandbaar is, wordt gestort.*

4.3.5. Wonen: Gezondheid en Milieu

Ongeveer 2 tot 5% van het gezondheidsverlies in Nederland is toe te schrijven aan milieufactoren. De belangrijkste oorzaken voor gezondheidsverlies zijn de verontreiniging van de buitenlucht met fijn stof en ozon, ernstige geluidshinder door verkeer en verontreiniging van het binnenmilieu met radon, fijn stof (tabaksrook) en allergene 'vochtminnende' biologische agentia (huisstofmijt, schimmel). Deze aspecten komen voor een deel ook al aan de orde in andere paragrafen van deze visie zoals de paragraaf Luchtverontreiniging veroorzaakt door verkeer. De gezondheidseffecten hiervan zijn (redelijk) kwantificeerbaar. Van andere milieufactoren zijn de gezondheidseffecten moeilijk te kwantificeren, zoals de risico's van stoffen, externe veiligheid, voedselveiligheid en opeenstapeling van uiteenlopende bedreigingen. Ten slotte is er sprake van milieufactoren met mogelijke gezondheidseffecten. Voorbeelden hiervan zijn biotechnologie, elektromagnetische velden en biologische risico's.

In het NMP4 werd duidelijk gemaakt dat Nederland, bij ongewijzigd beleid, op termijn geconfronteerd kan worden met gezondheidsproblemen die nu nog niet (goed) zichtbaar zijn. Daarnaast signaleert het NMP4 dat de veiligheid voor de bevolking en de kwaliteit van de leefomgeving dreigen af te nemen. Er zijn enkele milieufactoren geïdentificeerd, zoals geluidshinder en luchtverontreiniging, die leiden tot (ernstige) effecten op de volksgezondheid. De overheid neemt deze problemen serieus en heeft in het NMP4 aangekondigd dat het beleid hierop versterkt zal worden. Ook in internationaal verband zijn beleidsontwikkelingen gaande die betrekking hebben op milieu en gezondheid.

In het actieprogramma 'Gezondheid en Milieu' van het ministerie van VROM en VWS worden de gezondheidseffecten van milieufactoren geanalyseerd en wordt het overheidsbeleid op deze milieufactoren weergegeven. Daarnaast wordt een reeks specifieke acties aangekondigd om eerder geconstateerde knelpunten aan te pakken. De verantwoordelijkheid voor de acties ligt voor een groot deel bij de rijksoverheid.

Maar ook voor gemeenten is een belangrijke rol weggelegd. Volgens het actieprogramma hebben gemeenten twee belangrijke taken op het gebied van gezondheid en milieu:

1. Het maken van beleid;
2. Het informeren (actief en passief) van burgers.

Op dit moment is het onderwerp 'gezondheid en milieu' een vrij nieuw en onoverzichtelijk beleidsveld. Het vraagt om integratie van de beleidsvelden milieu, volksgezondheid en ruimtelijke ordening. Daarnaast komt er een heleboel informatie op de gemeenten af. Alleen al in het actieprogramma 'Gezondheid en milieu' worden tientallen rapporten genoemd. Ook vraagt dit onderwerp om samenwerking met de regionale GGD en GGD-Bureau Medische Milieukundige.

Ambities gezondheid en milieu

- *Er is sprake van een integratie van de beleidsvelden milieu, volksgezondheid en ruimtelijke ordening.*

4.3.6. Werken: Algemene milieuaspecten

Het bedrijvenbestand in Zuidoost Brabant is een gevarieerd en dynamisch geheel. Jaarlijks vinden nogal wat bedrijfsvestigingen, -veranderingen en -uitbreidingen plaats. Door toepassing van een adequaat beleid ten aanzien van vergunningverlening, toezicht en handhaving wordt getracht om de negatieve invloed van bedrijven op de woonomgeving te beperken en de milieubelasting door bedrijven terug te dringen. In hoofdstuk 5 wordt op de instrumenten vergunningverlening, toezicht en handhaving nader ingegaan. Enkele milieuaspecten die in het kader van de functie Werken extra aandacht verdienen, zijn in de onderstaande paragrafen nader uitgewerkt.

4.3.7. Werken: Duurzame bedrijventerreinen

In Zuidoost Brabant is de komende jaren behoefte aan extra ruimte voor bedrijventerreinen. Volgens het Streekplan moet voor deze extra hectaren niet alleen gekeken worden naar uitbreidingslocaties, waarbij de ruimte intensief moet worden gebruikt, maar ook naar het intensiever benutten en herstructureren van bestaande bedrijventerreinen. Zowel bij de inrichting van nieuwe terreinen als bij het herstructureren en revitaliseren van bestaande terreinen, kan veel milieuwinst worden behaald als rekening wordt gehouden met duurzaamheidsaspecten zoals die ook genoemd worden in de duurzame stedenbouw. Op bedrijventerreinen kan dit veel verder gaan dan de gebruikelijke toepassing van gescheiden rioolstelsels en het zuinige ruimtegebruik zoals dat in het Streekplan is genoemd. Gedacht kan worden aan gezamenlijk personeelstransport, procesgerelateerde onderwerpen en aandacht voor ketenbeheer waarbij een bedrijf gebruikt maakt van het (rest)product van een nabijgelegen bedrijf. Het hangt van onder meer van de lokale situatie af, welk duurzaamheidsniveau uiteindelijk wordt bereikt. In de praktijk zal zoveel mogelijk aangesloten moeten worden op reeds lopende initiatieven, waarbij het draagvlak bij de bedrijven van essentieel belang is. Per bedrijventerrein is maatwerk het uitgangspunt.

Ambities duurzame bedrijventerreinen

- *Bij het ontwikkelen en herstructureren van bedrijventerreinen worden duurzaamheidsaspecten (bijvoorbeeld middels parkmanagement) toegepast.*

4.3.8. Werken: Landbouw

De ontwikkelingen in de landbouwsector zijn de laatste jaren in een stroomversnelling geraakt. Dit geldt met name ten aanzien van de regelgeving voor stank en ammoniak. Om gemeenten te ondersteunen bij de toepassing hiervan, is de laatste jaren veel aandacht besteed aan informatieuitwisseling (met name via de regionale helpdesk Landbouw) en het ontwikkelen van handreikingen en standaarddocumenten. Mede vanwege de complexiteit van de regelgeving, blijft het ondersteunen van gemeenten bij de implementatie van nieuwe richtlijnen voorlopig een belangrijk aandachtspunt in het kader van de regionale milieusamenwerking. Naast deze functie als kenniscentrum, fungeert de regio bovendien als belangenbehartiger van de regiogemeenten in het overleg met onder andere de rijksoverheid.

In de voorkeursalternatieven die voor de reconstructiegebieden zijn geformuleerd wordt aandacht gevraagd voor het stimuleren van duurzame productiewijzen in de landbouw en het stimuleren van biologische landbouw. Om de duurzame productie in de landbouw verder te stimuleren worden, mede vanuit de reconstructie, initiatieven ondersteund die gericht zijn op energiebesparing, productie van groene energie en vermindering van het mestoverschot. Hierbij wordt onder meer gekeken naar de mogelijkheden voor toepassing van windenergie en de bewerking/verwerking van mest. De bewerking/verwerking van mest biedt ook voordelen ten aanzien van mineralenverliezen naar grond- en oppervlaktewater en verlaagt tevens de ammoniak- en stankemissie. Daarom wordt gestimuleerd om actief te zoeken naar geschikte locaties. Dit geldt overigens niet alleen voor mestverwerkingsinstallaties, maar ook voor windmolens ten behoeve van de productie van groene stroom.

Ambities landbouw

- *Duurzame productiewijzen worden gestimuleerd.*
- *Kansen voor energiebesparing en het produceren van groene energie worden optimaal benut.*
- *Het mestoverschot wordt conform de leidraad Mest verminderd.*

4.3.9. Werken: Veiligheid bedrijven

De algemene uitgangspunten voor het externe veiligheidsbeleid zijn onder 4.2.2 (infrastructuur) al nader omschreven. Kort samengevat kan worden gesteld dat het beleid zich richt op het beschermen van een individu tegen de gevolgen van een ongeval met gevaarlijke stoffen (plaatsgebonden risico) en de bescherming van de samenleving tegen een ongeluk met veel slachtoffers (groepsrisico). Naast risico's die veroorzaakt worden door het transport van gevaarlijke stoffen moet nadrukkelijk rekening worden gehouden met risico's die veroorzaakt worden door de aanwezigheid van risicovolle bedrijven en/of de opslag van gevaarlijke stoffen. Het gaat hierbij ook om de indirecte effecten van eventuele calamiteiten zoals de afvoer van verontreinigd bluswater. De basis voor de regelgeving ten aanzien hiervan wordt momenteel gelegd in het Ontwerpbesluit Kwaliteitseisen externe veiligheid inrichtingen Milieubeheer. Hoewel dit besluit nog niet definitief is vastgesteld, is door VROM verzocht om hierop te anticiperen bij onder meer ruimtelijke ontwikkelingen. In het besluit zijn voor verschillende risicovolle bedrijven vaste veiligheidsafstanden vastgelegd (bijvoorbeeld voor LPG-tankstations en vuurwerkopslagen).

Inmiddels zijn de risicovolle bedrijven in de regio grotendeels in beeld gebracht door de deelname aan het provinciale project RIS (RisicoInformatieSysteem). Daarnaast worden in het kader van RIS ook de risico's van transport en buisleidingen geïnventariseerd. Gemeenten hebben in het kader van dit project gegevens aangeleverd over bedrijven waar gevaarlijke stoffen worden toegepast of opgeslagen. Deze gegevens kunnen, na een vertaalslag, worden gebruikt in het landelijke register over risicovolle situaties dat op basis van het toekomstige "Besluit registratieplicht risicosituaties gevaarlijke stoffen" zal worden bijgehouden. Door de risicocontouren rond de betreffende bedrijven vast te stellen kunnen nieuwe risicovolle situaties beter worden voorkomen. Daarnaast kan de informatie gebruikt worden om eventuele bestaande knelpunten op te lossen.

Bijzondere risicovolle locaties zijn de opslagplaatsen voor munitie (defensie terreinen). Om op korte termijn duidelijkheid te verkrijgen over de feitelijke risico's, heeft VROM een actieprogramma gestart. Einddoel van het actieprogramma is om begin 2004 alle complexen te laten voldoen aan de geldende regels.

In het kader van het thema externe veiligheid zal de regio voornamelijk fungeren als kenniscentrum, als belangenbehartiger en als coördinator bij het clusteren van gegevens en eventuele noodzakelijke afstemming tussen gemeenten.

Ambities veiligheid bedrijven

- *De risico's ten gevolge van bedrijven en opslag van gevaarlijke stoffen zijn inzichtelijk, bekend en aanvaardbaar.*

4.3.10. Werken: Luchtverontreiniging en stankhinder ten gevolge van bedrijven

Rondom bepaalde bedrijven treedt luchtverontreiniging en stankhinder op. Het betreft hier bijvoorbeeld veevoederbedrijven, maar ook horecabedrijven (cafetaria's en snackbars) en bakkerijen. Om gezondheidsklachten en stankhinder te voorkomen, gelden in het kader van milieuvergunningen en -meldingen normen die grotendeels gebaseerd zijn op landelijke richtlijnen zoals de Nederlandse Emissierichtlijn Lucht. Daarnaast geldt het Besluit Luchtqualiteit dat ook al is omschreven onder 4.2.3. Bij de voorbereiding van de verplichte rapportages in het kader van dit besluit is gebleken dat de bijdrage van bedrijven aan de luchtkwaliteit, vergeleken met de luchtverontreiniging veroorzaakt door verkeer, relatief gering is.

Door het toepassen van voorzieningen kunnen problemen in de meeste gevallen worden voorkomen. Meestal gaat het hierbij om lokale problemen en biedt de regionale samenwerking vooral voordelen wanneer bij de aanpak gebruik wordt gemaakt van de ervaringen van anderen. Wanneer sprake is van bovenlokale (gemeentegrensoverschrijdende) problemen kan, in het kader van de milieusamenwerking, gezamenlijk naar een oplossing worden gezocht.

Ammoniak

Sinds 8 mei 2002 geldt de Wet ammoniak en veehouderij (WAV), die de negatieve invloed van de intensieve veehouderij op natuurgebieden moet tegen gaan. In de (concept)reconstructieplannen wordt vooralsnog een beleid aangekondigd dat verder gaat dan de regelgeving van de WAV. De ammoniakemissie en –depositie op voor verzuring gevoelige natuurgebieden in de ecologische hoofdstructuur (EHS) worden verdergaand dan het generieke beleid, gereduceerd. Deze gebieden en zones daaromheen worden zoveel mogelijk aangewezen als extensiveringsgebieden met een verbod op uitbreiding van intensieve veehouderijbedrijven. In deze gebieden worden bedrijfsverplaatsingen en -beëindigingen en verbreding van de landbouw met reconstructiemiddelen ondersteund.

Daarnaast wordt bij het aanwijzen van de landbouwontwikkelingsgebieden voor de intensieve veehouderij zoveel mogelijk rekening gehouden met de optimale herverdeling van ammoniakemissies, rekening houdend met natuur. Overigens is bij het verplaatsen van bedrijven naar de landbouwontwikkelingsgebieden, maar ook bij uitbreidingen en wijzigingen elders, het toepassen van de meeste effectieve en economisch haalbare technieken (bijvoorbeeld ALARA) verplicht.

Stank agrarische bedrijven

De reconstructie levert een belangrijke bijdrage aan het verminderen van het aantal stankgehinderden, door het saneren van intensieve veehouderijbedrijven rond de kernen. Gebieden met hoofddoelstelling "Wonen" krijgen meer bescherming tegen stankhinder doordat een zone rondom stads- en dorpskernen als extensiveringsgebied wordt aangewezen. Over het algemeen gaat het om een extensiveringszone van 250 meter. Ook niet-agrarische lintbebouwingen, bebouwingsclusters en grote verblijfsrecreatieve terreinen en objecten met maatschappelijke functies worden gezien als extensiveringsgebied. In principe is deze zone 250 meter breed, maar maatwerk is mogelijk.

In het extensiveringsgebied voor de intensieve veehouderij geldt een strenge stankregelgeving, waardoor stankgevoelige objecten veel bescherming krijgen. In de verwevings- en landbouwontwikkelingsgebieden geldt een lagere bescherming van stankgevoelige objecten. In de extensiveringsgebieden worden beëindigingsregelingen en omschakelingsregelingen voor intensieve veehouderijbedrijven ingezet.

In een aantal bebouwingsconcentraties en –linten zijn verhoudingsgewijs nog zoveel agrarische bedrijven ten opzichte van burgerwoningen aanwezig, dat hier voorrang gegeven wordt aan de intensieve veehouderij door deze gebieden te noemen als verwevingsgebied. In deze gebieden geldt een soepeler stankregime voor de intensieve veehouderij en worden burgers minder beschermd tegen stankhinder.

Ambities luchtverontreiniging en stankhinder ten gevolge van bedrijven

- *In kwetsbare en zeer kwetsbare gebieden is de ammoniakbelasting verminderd.*
- *De totale ammoniakemissie is in balans gebracht met de indicatieve streefwaarde die voor het reconstructiegebied is afgesproken (het emissieplafond).*
- *De bescherming van stankgevoelige objecten is, in het kader van de reconstructie, afgestemd op de functie van het gebied waarin het object is gelegen.*
- *Het aantal stankgehinderden in de regio is (sterk) terug gebracht. Er is (in 2010) geen sprake meer van ernstig gehinderden.*

4.3.11. Werken: Geluidsoverlast ten gevolge van bedrijven

Geluidsoverlast veroorzaakt door bedrijven, komt relatief vaak voor. In situaties waar veel klachten zijn moeten er maatregelen worden genomen om de overlast te verminderen. Nieuwe situaties waar geluidsoverlast ontstaat moeten worden voorkomen.

Geheel in tegenstelling tot het bovenstaande is het in de centra van steden en dorpen waar horecavoorzieningen zijn geconcentreerd, vaak gewenst om meer geluid toe te staan dan op grond van de regelgeving mogelijk is. Naar verwachting zal het in de toekomst mogelijk worden om meer differentiatie aan te brengen in de geluidsnormering. Een voorbeeld hiervan is de aanwijzing van horecaconcentratiegebieden waar een hogere normering kan worden toegestaan.

De ontwikkelingen ten aanzien van het geluidsbeleid worden vanuit de regionale milieusamenwerking gevolgd.

Zoals onder 4.2.4 al is aangegeven, zal in het kader van de Europese richtlijn omgevingslawaai de geluidssituatie in de regio in beeld worden gebracht. Hierbij wordt ook gekeken naar gezonde bedrijventerreinen.

Landelijk gebied

Binnen de regio Zuidoost Brabant vallen enkele stiltegebieden, die als zodanig zijn aangewezen en een specifieke bescherming genieten. Daarnaast zijn er ook nog andere gebieden die wel als stil te typeren zijn, maar die geen specifieke bescherming hebben. Zowel de stiltegebieden als de stille gebieden moeten zoveel mogelijk worden beschermd tegen geluidsbronnen.

Het afsluiten van wegen kan een bijdrage leveren aan het creëren van stiltegebieden. Voorwaarde bij deze maatregel is dat het gebied wel toegankelijk moet blijven voor de bewoners.

De geluidsbelasting op stiltegebieden mag door uitvoering van de reconstructie niet toenemen. De stiltegebieden mogen de landbouwontwikkelingen echter niet beperken. Desnoods zullen hiervoor de grenzen van het stiltegebied gewijzigd worden. Projecten die kansen bieden om de geluidsbelasting op stiltegebieden te verminderen, zullen vanuit de reconstructie worden ondersteund.

Ambities geluidsoverlast ten gevolge van bedrijven

- *Bedrijven zorgen niet voor onaanvaardbare geluidsoverlast.*
- *De geluidssituatie ten gevolge van gezonde bedrijventerreinen in de regio is inzichtelijk.*
- *De mogelijkheden ten aanzien van het behoud en herstel van stille gebieden zijn inzichtelijk.*

4.3.12. Recreëren: Algemene milieuaspecten

Naast wonen en werken is recreëren een belangrijke activiteit die milieubelasting met zich mee kan brengen. Over het algemeen gaat het om milieuaspecten die gelijk zijn aan of redelijk overeenkomen met milieuaspecten die bij wonen en werken al zijn genoemd (onder meer afval en geluidhinder). Vandaar dat ten aanzien van recreëren geen specifiek milieuaanpak in deze visie zijn opgenomen.

5. Instrumenten en ambities tot 2015

In de volgende paragrafen wordt nader ingegaan op enkele instrumenten die in het kader van het milieubeleid veelvuldig worden toegepast. In principe zijn dit middelen die toegepast worden om de ambities en de doelen uit de voorgaande hoofdstukken te realiseren. Al hoewel het middel geen doel op zich mag worden, zijn ten aanzien van de beschreven instrumenten in deze visie toch ambities opgenomen die deels gebaseerd zijn op lopende afspraken in de regio en landelijke ontwikkelingen.

5.1. Vergunningverlening, toezicht en handhaving

Vergunningverlening, toezicht en handhaving zijn van oudsher belangrijke instrumenten bij de uitvoering van milieubeleid. De doelen die hiermee worden nagestreefd kunnen als volgt worden samengevat:

- het beheersen van milieurisico's;
- het beperken van overlast;
- het beheersen en verminderen van de milieubelasting;
- het leveren van een bijdrage aan het realiseren van de NMP-doelstellingen.

Een belangrijk uitgangspunt voor het bereiken van deze doelen is het toepassen van het ALARA-principe (As Low As Reasonably Achievable), waarbij de meest effectieve en economisch haalbare technieken verplicht worden gesteld. De laatste jaren is bij alle overheden veel aandacht besteed aan het op peil brengen van het niveau van vergunningverlening en handhaving. In de eerste instantie was dit vooral een kwantitatieve kwestie (bijvoorbeeld het uitvoeren van meer controles). Om het daadwerkelijke milieueffect te vergroten en risico's te verminderen is de aandacht echter verschoven naar het vergroten van de kwaliteit van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Enkele aandachtspunten hierbij zijn: meer maatwerk, communicatie (ook met omwonenden van bedrijven), eenduidigheid en handhaafbaarheid. Het maatwerk komt met name aan de orde bij bedrijven of branches die hun eigen verantwoordelijkheid nemen in de vorm van brancheafspraken, covenanten met de overheid en bedrijfsmilieuplannen.

Over het algemeen is de uitvoering van de genoemde taken een puur lokale aangelegenheid. Vanuit de regionale milieusamenwerking zal de nadruk dan ook vooral liggen op het ondersteunen van gemeenten bij de uitvoering van deze taken en het stimuleren van enkele belangrijke kwaliteitsverbeteringen.

5.1.1. Vergunningverlening

Binnen de milieuvergunningverlening komt het accent steeds meer te liggen op preventie: het verminderen van de milieubelasting door bedrijfsmatige activiteiten. In het kader hiervan is in regionaal verband het project verruimde reikwijdte gestart dat voortkomt uit het programma "Met preventie naar duurzaam ondernemen". Het programma "Met preventie naar duurzaam ondernemen" is een vervolg op en verbreding van de Uitvoeringsstrategie Preventie 1996 – 2000. De belangrijkste conclusie van de evaluatie van de Uitvoeringsstrategie Preventie was dat met preventie veel te winnen is, maar ook dat het een langdurig veranderingsproces is, dat ingrijpende wijzigingen vereist in het denken en handelen van bedrijven en overheden. Bij de vergunningverlening in zijn algemeenheid en preventie in het bijzonder, zal samenwerking met andere overheden (zoals de Provincie, regionale brandweer, waterschap e.d.) steeds belangrijker worden.

In de praktijk gaan de overheden op verschillende manieren met preventie om. Veel gemeenten beperken zich in milieuvergunningen aan bedrijven tot energiebesparing, afvalscheiding en het beperken of voorkomen van emissies, waarbij het met name gaat om technische en organisatorische maatregelen op bedrijfsniveau. In brede zin vallen onder de noemer preventie ook aspecten als grondstoffenbesparing, water- en transportbesparing en het voorkomen van afval en gaat het om een veel breder scala aan instrumenten. Bovendien ligt de focus niet alleen op bedrijfsniveau, maar wordt ook gekeken naar de keten en het product. Door deze verbreding wordt "preventie" nu langzamerhand "duurzaam ondernemen".

De komende jaren zal vanuit de regionale milieusamenwerking de nadruk vooral liggen op ondersteuning bij het actualiseren van milieuvergunningen ten aanzien van de verruimde reikwijdte en

het stimuleren van bedrijven bij de uitvoering van preventieplannen (mede in het kader van toezicht en handhaving).

Naar alle waarschijnlijkheid bestaat bij een aantal regiogemeenten nog een achterstand ten aanzien van het opnemen van lozingsaspecten in milieuvergunningen. Het opnemen van wateraspecten in milieuvergunningen is een aspect dat goed gecombineerd kan worden met de actualisatieslag in het kader van verruimde reikwijdte. Uiteindelijk kan hiermee worden bereikt dat milieuvergunningen voldoen aan de kwaliteitstoets die hiervoor is ontwikkeld.

Ambities vergunningverlening

- *De milieuvergunningen van de bedrijven in de regio voldoen aan de kwaliteitstoets die hiervoor is ontwikkeld.*
- *De milieubelasting (verbruik van energie, water en grondstoffen, ontstaan van afvalstoffen en transportbewegingen) die veroorzaakt wordt door bedrijven in de regio is afgenomen (in relatie tot de productiecapaciteit).*

5.1.2. Toezicht en handhaving

Onder toezicht wordt "het controleren of en in hoeverre wettelijke bepalingen worden nageleefd" verstaan. Handhaving is het door toezicht en het toepassen van bestuur(srechtelijke, strafrechtelijke of privaatrechtelijke middelen bereiken dat de algemeen geldende rechtsregels en individueel geldende voorschriften worden nageleefd.

Recente gebeurtenissen hebben aangetoond dat het noodzakelijk is dat de handhaving de komende jaren geprofessionaliseerd wordt. Het gaat hierbij niet alleen om handhaving van de milieuwetgeving, maar handhaving van alle regelgeving die te maken heeft met het fysieke leefmilieu. Men spreekt in dit geval ook wel van de integrale handhaving van de kleursporen grijs (milieu), blauw (water), rood (ruimtelijke ordening en bouwregelgeving) en groen (natuur en landschap).

In 2002 is het proces voor de professionalisering van de handhaving van milieu- en wateraspecten gestart. In de eerste fase van het proces zijn kwaliteitscriteria ontwikkeld en vastgesteld voor onder meer het bepalen van een handhavingsstrategie en het borgen van de kwaliteit van de uitvoering. Op basis hiervan zijn bij de diverse handhavingspartners nulmetingen uitgevoerd en verbeterplannen opgesteld. In samenwerking met de provincie en het servicepunt handhaving (Seph) zullen deze verbeterplannen de komende tijd worden uitgevoerd. Het verbetertraject voor milieu- en waterhandhaving loopt in principe tot en met 2004. Aspecten die hierbij onder meer aandacht zullen krijgen zijn: het stellen van prioriteiten ten aanzien van handhaving, het vastleggen van handhavingsdoelen en het opstellen van strategieën ten aanzien van onder meer het opleggen van sancties.

Provinciebreed is de Handhavingsstrategie Noord-Brabant (Zo handhaven we in Brabant) opgesteld. Deze strategie is het resultaat van intensief overleg met de handhavingspartners over de actualisatie van het gemeenschappelijke beleidskader handhaving. In het Bestuurlijk Provinciaal Handhavingsoverleg is besloten om de strategie per 1 januari 2004 in te voeren. Naar aanleiding van dit besluit is de strategie door de gemeenten in de regio vastgesteld.

De prioriteiten voor de eerste jaren zijn inmiddels vastgesteld. Naast het professionaliseren zoals dat hierboven is genoemd, gaat het concreet om de volgende aspecten:

- Handhavingssamenwerking in het buitengebied, met een versterking van de samenwerking op het rode en groene kleurspoor;
- Systematische aanpak van probleembedrijven;
- Handhaving van het Bouwstoffenbesluit;
- Ketenbeheer;
- Veiligheid.

Naast deze regionale prioriteiten worden ook provinciebreed prioriteiten gesteld en afspraken gemaakt. In het kader daarvan wordt onder meer aandacht besteed aan bovenlokale handhavingsactiviteiten.

De verruimde reikwijdte van de Wet milieubeheer, die onder de paragraaf Milieuvergunningen al een keer is genoemd, zal ook in het kader van de handhaving een belangrijkere rol gaan spelen. Het gaat hierbij met name om het toetsen van preventieplannen en het controleren op de naleving van gemaakte preventieafspraken, zowel bij vergunningplichtige als bij meldingsplichtige (AMvB) bedrijven.

Bij elke actualisatie van de Regionale Meerjarenvisie Milieu zullen de regionale prioriteiten ten aanzien van toezicht en handhaving opnieuw worden vastgesteld.

Het professionaliseringsproces vraagt om een goede en intensieve communicatie tussen alle betrokken actoren. Voor de communicatie is een strategisch communicatieplan opgesteld. Naast de bestaande communicatiekanalen zullen aanvullend de website (www.sephbrabant.nl) en een nieuwsbrief worden ingezet. Op de website is een apart deel gereserveerd voor de ontwikkelingen op het gebied van de professionalisering van handhaving.

De Brabantse handhavingspartners hebben ervoor gekozen om, in aanvulling op het landelijke proces van professionalisering van de handhaving van milieu en water, ook de handhaving van ruimtelijke ordening en natuur te gaan professionaliseren. Inmiddels zijn daartoe de landelijke kwaliteitscriteria voor milieu en water met een gering aantal wijzigingen vertaald naar kwaliteitscriteria voor handhaving van ruimtelijke ordening en natuur. In de nulmeting zijn deze beleidsterreinen meegenomen. In overleg met de verschillende partijen zal het verdere traject van de professionalisering van de handhaving van ruimtelijke ordening en natuur worden vormgegeven. Er zijn nog geen afspraken gemaakt over de termijn waarop aan de kwaliteitscriteria voor ruimtelijke ordening en natuur zal worden voldaan, maar gelet op de looptijd van deze visie (vooruitblik naar 2015) kan het voldoen aan de criteria zeker als ambitie worden opgenomen.

Ambities toezicht en handhaving

- *De handhaving is geprofessionaliseerd volgens de kwaliteitscriteria die hiervoor gelden en vindt integraal (grijs, rood, groen en blauw) plaats.*

5.2. Milieucommunicatie en –organisatie

5.2.1. Milieucommunicatie

Een duurzamere samenleving kan alleen maar worden bereikt als mensen bereid zijn om hun gedrag te veranderen. Als men gedragsverandering wil teweegbrengen moet voldaan worden aan de volgende voorwaarden: kennis, mogelijkheid en wil. Bij het invullen van de eerste voorwaarde speelt communicatie een belangrijke rol. Een persoon zal zijn gedrag pas veranderen als hij weet wat het effect is van zijn handelen. De tweede voorwaarde bevat de fysieke mogelijkheden die van buitenaf worden aangereikt of de fysieke beperkingen die personen hebben. Als de mogelijkheid er wel is, zonder dat er over wordt gecommuniceerd, zal hij niet worden gebruikt. Ook bij de invulling van deze voorwaarde speelt communicatie dus een belangrijke rol. Tenslotte moeten personen hun gedrag ook willen veranderen. Als na de overdracht van kennis en het scheppen van mogelijkheden de wil niet bestaat is het vrijwel onmogelijk om een gedragsverandering te bereiken.

Communicatie speelt bij vrijwel alle (milieu)projecten een belangrijke rol. Daar waar men informatie over moet brengen of iets van de burger gedaan wil hebben, is het van groot belang dat er over een aantal zaken goed wordt nagedacht. Belangrijk hierbij is van tevoren na te denken over de inhoud en het doel van de boodschap die moet worden overgebracht. Daarnaast zijn er wellicht natuurlijke momenten of overlegvormen waarbij de informatie kan worden overgebracht. Hierbij zijn de specifieke kenmerken van de doelgroep voor wie de informatie is bedoeld, van groot belang. Ook moet worden nagedacht over

hoe de doelgroep bereikt kan worden, een eventuele meting van het effect van de actie en welke communicatiemiddelen ingezet kunnen worden. Een belangrijke rol zal hierbij zijn weggelegd voor geografische informatiesystemen (GIS).

De communicatie zoals hierboven is omschreven, draagt vooral bij aan bewustwording, draagvlakvergroting en gedragsverandering bij de doelgroepen van het milieubeleid (o.a. burgers en bedrijven). Daarnaast is het van belang dat in het kader van de integrale aanpak en de samenwerking met andere partijen beter gecommuniceerd wordt dan nu het geval is. Door rekening te houden met milieuaspecten kan de kwaliteit van de leefomgeving in de regio worden bevorderd. Wanneer op deze kansen wordt gewezen bij (ruimtelijke) ontwikkelingen, kan meer winst voor het milieu worden bereikt.

Ambities milieucommunicatie

- *Milieucommunicatie draagt bij aan bewustwording, draagvlakvergroting en gedragsverandering bij de doelgroepen van het milieubeleid.*

5.2.2. Natuur- en milieueducatie

Binnen de regio Eindhoven is een groot aantal organisaties actief op het gebied van milieu, duurzaamheid en ontwikkelingssamenwerking. Deze organisaties blijken veelal zelfstandig te opereren en geen gebruik te maken van elkaars kennis, ervaringen en netwerken. Milieueducatie vindt te weinig plaats in de eigen leefomgeving van mensen (met name scholen) en er wordt geen gebruik gemaakt van de raakvlakken tussen educatie, voorlichting en Lokale Agenda 21. Hierdoor blijven veel projecten beperkt tot het werkveld van één instantie en hebben daardoor te weinig impact. Ook de participatie van de burgers komt onvoldoende tot stand.

Om meer duurzaamheid in de regio Eindhoven te kunnen realiseren is een actieve inzet nodig van gemeente, bedrijven, maatschappelijke organisaties én burgers. Er is behoefte aan een structurele, planmatige en doelgerichte aanpak die uitnodigend is. Bij deze aanpak kunnen drie stappen worden onderscheiden:

stap 1: ontdekken en beleven

- Educatieve programma's opgesteld (in samenwerking met scholen), gekoppeld aan natuur in de woonomgeving;
- Educatieve programma's voor andere doelgroepen bijvoorbeeld in het kader van het Ecoteamprogramma;
- Educatieve activiteiten in groene gebieden (ecologische boerderij, grotere parken);
- Verdere versterking van de huidige projecten van particuliere organisaties en de Natuur- en milieueducatiecentra door meer op locatie te werken.

stap 2: kennisvergroting (weten)

- Een laagdrempelige ontmoetingsplek voor mensen met interesse en kennis;
- Een expositie- en documentatieplek;
- Een medewerker die contacten kan leggen en verbindingen tot stand brengt;
- Communicatiecampagnes richting burgers;
- Discussiebijeenkomsten.

stap 3: participatie (handelen)

- Projecten met burgers, overheid en organisaties gezamenlijk;
- Advisering door maatschappelijke organisaties aan de overheid;
- Samenwerking met stadsdeelkantoren, wijkraden en buurtverenigingen om beter te weten te komen wat leeft in de wijken en burgers beter te kunnen bereiken;
- Conferenties.

Deze aanpak kan een positief effect hebben op de uitvoering van grote gemeentelijke projecten (minder bezwaar- en beroepsprocedures door betere afstemming met de betrokken doelgroepen). Wijkgerichte

duurzaamheid- en leefbaarheidprojecten zullen bovendien kunnen leiden tot vermindering van het zwerfafval, een verhoging van de kwaliteit van het plaatselijke leefmilieu en een versterking van de sociale structuur in een wijk of buurt waar een dergelijk project heeft plaatsgevonden.

Een bijzondere plaats in deze opsomming nemen de ecoteams in. Door uitvoering van het ecoteamprogramma wordt getracht, door kennisvergroting en participatie het energie- en waterverbruik, de afvalproductie en autokilometers te reduceren.

Bij het plannen en uitvoeren van bovenstaande activiteiten is het van belang dat er sprake is van samenwerking tussen de diverse organisaties en afstemming van projecten. De komende jaren zal vanuit de regionale milieusamenwerking vooral de nadruk worden gelegd op het bevorderen van de samenwerking en het in beeld brengen van alle activiteiten die op het gebied van natuur- en milieueducatie en lokale agenda 21 in de regio worden uitgevoerd. Partijen die zich bezig houden met deze activiteiten zullen vanuit de regionale samenwerking met elkaar in contact worden gebracht en de activiteiten zullen zoveel mogelijk regionaal worden gecoördineerd.

Ambities natuur- en milieueducatie

- <i>Natuur- en milieueducatie draagt bij aan bewustwording, draagvlakvergroting en gedragsverandering bij de doelgroepen van het milieubeleid.</i>

5.2.3. Milieumanagement bij overheden

Een belangrijke bron van motivatie bij het stimuleren van milieubewust gedrag, is het geven van het goede voorbeeld. In het kader van het programma "Met preventie naar duurzaam ondernemen" wordt van overheden verwacht dat zij milieuoverwegingen expliciet meenemen in hun rol als ondernemer. Om dat te bereiken:

- hebben overheden in 2002 ten minste een bestuurlijk vastgelegd plan voor het invoeren van duurzaam inkopen binnen hun organisatie;
- beschikken overheden in 2004 over een goed functionerend bedrijfsintern milieuzorgsysteem op het niveau van ISO 14001 of EMAS of gelijkwaardig op een schaal en niveau dat past bij de organisatie;
- worden in 2004 bij overheden ten minste de inkopen die niet via aanbestedingen plaatsvinden, duurzaam verricht.

Overigens worden de einddata 2002 en 2004 inmiddels niet meer als harde deadline gezien, omdat deze voor de meeste overheden niet haalbaar blijken te zijn. Ondanks het wegvallen van deze deadline, blijft het voor overheden aantrekkelijk om een milieumanagementsysteem in te voeren om aan de genoemde aandachtspunten te voldoen. Niet alleen vanwege de voorbeeldfunctie die hierboven is genoemd, maar vooral ook omdat door het vastleggen van procedures en verantwoordelijkheden in een milieumanagementsysteem, milieurisico's beheersbaar worden gemaakt.

Inmiddels is voor het opstellen van milieumanagementsystemen door de Milieudienst Regio Eindhoven op basis van ISO 14001 een systematiek ontwikkeld, die bij een aantal pilotgemeenten en binnen de eigen organisatie is toegepast. Vanuit de regionale milieusamenwerking zal het invoeren van milieumanagement de komende jaren worden gestimuleerd en de overheden binnen de regio zullen worden ondersteund bij de implementatie. De Milieudienst fungeert hierbij in de eerste instantie als centrum van kennis en informatie.

Ambities milieumanagement bij overheden

- <i>Alle regiogemeenten en het SRE beschikken over een milieumanagementsysteem.</i>

5.2.4. Milieuinformatie en -monitoring

Een ontwikkeling waar rekening mee moet worden gehouden is de EU-richtlijn milieu-informatie (Verdrag van Aarhus). Deze richtlijn richt zich op het recht voor burgers om toegang te verkrijgen tot

milieu-informatie waarover overheden beschikken of die voor hen wordt beheerd en op het waarborgen dat deze informatie systematisch beschikbaar wordt gesteld en aan het publiek wordt medegedeeld. Deze informatie moet up-to-date, nauwkeurig en betrouwbaar zijn en bijvoorbeeld via elektronische technologie beschikbaar worden gesteld. Duidelijk is dat het wetsvoorstel dat hierop betrekking heeft, gevolgen voor de gemeenten kan hebben voor wat betreft de wijze waarop inspraak en openbaarheid aan besluitvorming wordt gegeven en registratie, ontsluiting en verstrekking van milieugegevens zal plaatsvinden.

Het registreren van milieugegevens is een belangrijk onderdeel van het monitoringsproces. Een milieumonitor is een instrument waarmee de resultaten en de effectiviteit van milieubeleidsprocessen kunnen worden gevolgd. Gegevens uit de milieumonitor kunnen worden gebruikt bij het formuleren van nieuw beleid en het evalueren van gevoerd beleid. Met behulp van deze gegevens kunnen doelstellingen worden vergeleken met de resultaten. Dit is belangrijke informatie om het beleid adequaat te kunnen bijsturen. Daarnaast kunnen organisaties aan de hand van de monitoringsgegevens hun gevoerde beleid en de resultaten eenvoudiger verantwoorden naar bijvoorbeeld hogere overheden en gegevens met elkaar vergelijken (benchmarking).

In regionaal verband is enkele jaren gewerkt aan het opzetten van een milieumonitor. De werkzaamheden hebben geresulteerd in een lokale milieumonitor waarin basisgegevens zijn opgenomen (de zogenaamde SRE-milieumonitor). Inmiddels is een start gemaakt met de implementatie van de monitor bij een aantal regiogemeenten. Naar aanleiding van de ervaringen hiermee zal de basismonitor en het bijbehorende monitoringsrapport de komende jaren worden geoptimaliseerd. Hierbij zal veel aandacht worden besteed aan de integratie van monitoring binnen de gemeentelijke milieubeleidscyclus en aan effectmonitoring (basismonitor betreft nu nog vooral prestatie-monitoring). Naast deze lokale milieumonitoring zal een start worden gemaakt met een regionale milieumonitoring (zie 3.3 Regionale beleidscyclus). De indicatoren die aan deze Regionale Meerjarenvisie Milieu worden toegevoegd, vormen hiervoor het uitgangspunt. Uiteraard zal bij het opstellen en toepassen van de regionale monitor gebruik worden gemaakt van alle gegevens die op dit moment al beschikbaar zijn.

Ambities milieuinformatie en -monitoring

- *Burgers zijn in de gelegenheid om toegang te verkrijgen tot de milieu-informatie waarover overheden beschikken of die door hen wordt beheerd.*
- *Bij alle regiogemeenten is sprake van een milieumonitoringsstelsel dat onderdeel vormt van de milieubeleidscyclus.*
- *De resultaten van het regionale milieubeleid worden structureel gemonitord.*

6. Prioriteiten en doelstellingen voor 2005

Zoals in hoofdstuk 1 al is aangegeven, kan niet aan alle genoemde thema's en instrumenten gelijktijdig aandacht worden besteed. In verband hiermee zal eens in de vier jaar een prioritering van thema's plaats vinden. Voor de eerste twee jaar (2004 en 2005) wordt aangesloten bij de lijn die is ingezet met de Regionale Milieuprogramma's van de afgelopen jaren. Dat thema's en instrumenten waaraan in deze periode wordt gewerkt, zijn vermeld in onderstaande tabel. Daaronder zijn per thema/instrument de doelstellingen voor de periode 2004-2005 weergegeven.

Prioriteiten 2004-2005

De onderste laag: Bodem, water en groen

Bodem

De middelste laag: Verkeer en vervoer

Verkeer en vervoer algemeen

Risico's vervoer gevaarlijke stoffen

Luchtverontreiniging ten gevolge van verkeer

Geluidsoverlast ten gevolge van verkeer

De bovenste laag: Wonen, werken en recreëren

Algemeen: Klimaatbeleid

Algemeen: Duurzaam ontwikkelen en bouwen

Wonen: Huishoudelijk afval

Wonen: Gezondheid en Milieu

Werken: Landbouw

Werken: Veiligheid bedrijven

Werken: Luchtverontreiniging en stankhinder ten gevolge van bedrijven

Werken: Geluidsoverlast ten gevolge van bedrijven

Instrumenten

Toezicht en handhaving

Natuur- en milieueducatie

Milieuinformatie en –monitoring

Doelstellingen bodem

- *De regiogemeenten worden structureel geadviseerd op het gebied van nieuwe beleidsontwikkelingen en het gezamenlijk aanpakken van algemene problemen en knelpunten in de uitvoering van het bodembeleid. Het beleid ten aanzien van grondstromen maakt hier in elk geval deel van uit.*
- *De regio voert structureel overleg met andere overheden (onder meer in het Platform Bodembeheer Brabant) over de uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid van het bodembeleid en de onderlinge afstemming.*

Doelstellingen verkeer en vervoer algemeen

- *Er bestaat inzicht over de wijze waarop, rekening houdend met milieuaspecten, een betere benutting van het openbaar vervoerssysteem kan worden bereikt (inclusief haalbaarheidsaspecten).*
- *Milieuaspecten maken onderdeel uit van de concessieverlening ten aanzien van openbaar vervoer.*

Doelstellingen risico's vervoer gevaarlijke stoffen

- *Er is sprake van een binnen de Milieudienst Regio Eindhoven geplaatst, direct voor de SRE-gemeenten toegankelijk kennispunt Externe Veiligheid als vraagbaak voor lokale en regionale taakuitvoering rond externe veiligheid bij bedrijven en infrastructuur (onder andere bij de invulling, het beheer en het onderhoud van het landelijke register).*

- *Er zijn concrete instrumenten voor de regiogemeenten in het kader van de actualisatie van bestemmingsplannen en voor vergunningverlening en handhaving bij risicovolle bedrijven.*
- *Er is sprake van een leidraad voor communicatie op het gebied van externe veiligheid, waarmee de gemeente de communicatie over dit item naar haar verschillende doelgroepen kan structureren.*

Doelstellingen luchtkwaliteit ten gevolge van verkeer

- *In de regio wordt voldaan aan de wettelijke verplichtingen uit het Besluit Luchtkwaliteit, waaronder de rapportageverplichting en de aanpak van knelpunten.*
- *Er is sprake van een efficiënte en effectieve bundeling van kennis rondom dit thema;*
- *Met regionale ondersteuning en afstemming zijn luchtkwaliteitsplannen opgesteld voor de knelpunten in de regio.*

Doelstellingen geluid ten gevolge van verkeer

- *Er is sprake van een actuele Regionale Verkeersmilieukaart (RVMK) waarop de meest recente verkeersgegevens (2002) zijn verwerkt en waarmee de geluidbelastingen en luchtconcentraties ten gevolge van verkeer en vervoersactiviteiten in kaart zijn gebracht.*
- *Er wordt structureel invulling gegeven aan een beheersplan voor monitoring en onderhoud van de RVMK.*
- *Er is sprake van een geluidsbelastingskaart voor de hele SRE-regio waarmee onder meer inzicht wordt verschaft ten aanzien van gezoneerde geluidbronnen in relatie tot gebiedsgericht beleid.*
- *Saneringsprojecten (weg- en railverkeerslawaaï) worden conform de regionaal vastgestelde planning afgewerkt.*

Doelstellingen klimaatbeleid

- *Er zijn regionale plannen van aanpak opgesteld voor de onderdelen windenergie, gebouwgebonden opties, bio-energie en communicatie. Met deze plannen wordt gezamenlijk invulling gegeven aan de duurzame energie-taakstelling.*

Doelstellingen duurzaam ontwikkelen en bouwen

- *Middels een rapportage aan de regiogemeenten is inzicht verstrekt in de manier waarop duurzaamheidsaspecten structureel verweven kunnen worden in het leefomgevingbeleid.*
- *Er zijn concrete instrumenten ontwikkeld waarmee de integratie van milieu en duurzaamheid in ruimtelijke ordeningsprocessen wordt vereenvoudigd.*
- *Er bestaat een regionaal ontwikkelde blauwdruk voor de wijk van de toekomst.*
- *Er bestaat een regionaal ontwikkelde methodiek om (gebiedsgerichte) milieubeleidsplannen of leefomgevingsplannen te ontwikkelen.*

Doelstellingen huishoudelijk afval

- *Er is sprake van een structurele behartiging van de gemeentelijke belangen richting Essent Milieu door het organiseren van een regionaal overleg en door het deelnemen aan het provinciale overleg.*
- *De regiogemeenten worden structureel geadviseerd op het gebied van nieuwe beleidsontwikkelingen en het gezamenlijk aanpakken van algemene problemen en knelpunten in de uitvoering van het afvalbeleid. De doelstellingen uit het Landelijk Afvalbeheersplan (LAP) en de ambities uit deze visie zijn hierbij leidend.*

Doelstellingen gezondheid en milieu

- *Er bestaat in de regio duidelijkheid over de (wettelijke) taken die gemeentes hebben op het gebied van gezondheid en milieu (overzicht waarover gecommuniceerd is).*
- *Er is sprake van een regionaal ontwikkelde handleiding die ingaat op de wijze waarop gezondheid en milieu structureel in beleid opgenomen kan worden.*

- Middels twee afgeronde pilotprojecten is in de regio ervaring opgedaan met het daadwerkelijk maken (of uitvoeren) van beleid op het gebied van gezondheid en milieu.
- De samenwerking tussen de regiogemeenten, de GGD'en en de Milleudienst Regio Eindhoven is ten aanzien van dit thema versterkt en waar mogelijk geformaliseerd.

Doelstellingen landbouw

- Er is sprake van algemene coördinatie en afstemming over de positie, rol en taken van de regio en de regiogemeenten ten aanzien van het agrarisch milieubeleid, als onderdeel van de integrale aanpak van de plattelandsproblematiek.
- De regiogemeenten worden ondersteund bij de door hen uit te voeren taken in het reconstructieproces.
- Nieuwe beleidsontwikkelingen (al dan niet via IGO en/of VNG) worden actief gevolgd en er wordt op deze ontwikkelingen ingespeeld. Naar aanleiding daarvan wordt kennis en informatie ingebracht in het Agrarisch Overleg.
- Op de Internetsite "Helpdesk landbouw" worden de gemeenten geïnformeerd over actuele ontwikkelingen in beleid en regelgeving (of het ontbreken daarvan), techniek en jurisprudentie.
- Er is sprake van 10 concrete plannen voor mestvergistings in de regio.
- Er is sprake van 1 concreet plan voor één of meerdere windmolens bij agrariërs op een projectlocatie in de regio.
- Biologische producten worden in de regio gestimuleerd door tenminste 1 concrete activiteit in de regio.

Doelstellingen veiligheid bedrijven

- zie risico's vervoer gevaarlijke stoffen.

Doelstellingen luchtverontreiniging en stankhinder ten gevolge van bedrijven

- zie luchtkwaliteit ten gevolge van verkeer.
- Ten aanzien van enkele intensieve veehouderijbedrijven die liggen in extensiveringsgebieden rondom de zeer kwetsbare natuurgebieden, zijn concrete afspraken gemaakt over de verplaatsing of beëindiging ervan.
- Ten aanzien van meerdere agrarische bedrijven zijn concrete afspraken gemaakt over het terugdringen van de ammoniakemissie tot onder de wettelijk vastgestelde norm (boven-wettelijke inspanning).
- Ten aanzien van enkele intensieve veehouderijbedrijven die liggen in de nabijheid van stankgevoelige objecten, zijn concrete afspraken gemaakt over de verplaatsing of beëindiging ervan.
- Ten aanzien van meerdere agrarische bedrijven zijn concrete afspraken gemaakt over het terugdringen van de stankemissie tot onder de wettelijk vastgestelde norm (boven-wettelijke inspanning).
- Er is sprake van een regionale informatiebank die informatie verschaft over technische maatregelen gericht op het terugbrengen van de ammoniak- en stankemissie (factsheets t.b.v. vergunningverlener en agrariër).
- Er is in de regio tenminste 1 pilot uitgevoerd in een door stank "overbelaste" situatie, met als resultaat een plan van aanpak voor stankreductie.

Doelstellingen geluidsoverlast ten gevolge van bedrijven

- zie geluidsoverlast ten gevolge van verkeer

Doelstellingen toezicht en handhaving

- *Bij alle regiogemeenten is de handhaving voor de kleursporen grijs en blauw volgens de daarvoor geldende kwaliteitscriteria geprofessionaliseerd.*
- *Bij de helft van alle regiogemeenten is de handhaving voor de kleursporen rood en groen volgens de daarvoor geldende kwaliteitscriteria geprofessionaliseerd.*
- *Regionale handhavingsprojecten worden conform de hierover gemaakte afspraken uitgevoerd.*
- *Er bestaat duidelijkheid over de samenwerkingsstructuur op het gebied van handhaving voor de periode na 31 december 2005.*

Doelstellingen natuur- en milieueducatie

- *Er is sprake van een toename van de bekendheid van natuur- en milieueducatieprojecten en activiteiten in de regio (overzicht van projecten en activiteiten waarover gecommuniceerd wordt met de doelgroepen).*
- *Er worden meer NME-projecten en -activiteiten in de regio uitgevoerd.*
- *Er vindt meer samenwerking plaats tussen de verschillende NME-centra in de regio.*

Doelstellingen milieuinformatie- en monitoring

- *Bij alle regiogemeenten is sprake van een milieumonitoringssysteem dat onderdeel vormt van de milieubeleidscyclus.*
- *De resultaten van het regionale milieubeleid worden structureel gemonitord.*

7. Regionale Milieusamenwerking

7.1. Waarom samenwerken?

Wanneer in deze visie wordt gesproken over regionale milieusamenwerking, wordt in eerste instantie bedoeld op de samenwerking tussen de 21 regiogemeenten en het SRE. Op deze samenwerking heeft dit hoofdstuk 6 dan ook betrekking. Dit neemt niet weg dat steeds vaker andere partijen worden betrokken bij de uitvoering van regionale projecten. Het gaat hierbij niet alleen om andere afdelingen van gemeenten en het SRE, maar ook om andere instanties zoals politie, brandweer, nutsbedrijven, waterschappen, provincie en GGD. Hoewel dit een steeds belangrijker aspect wordt bij de uitvoering van projecten (zie ook paragraaf 3.2.3) wordt hier in dit hoofdstuk niet verder op in gegaan. Per uit te voeren project zal bekeken worden in hoeverre dit relevant is.

Wanneer de regionale milieusamenwerking op een goede manier plaats vindt, zal deze bijdragen aan het bereiken van de in de vorige hoofdstukken geformuleerde regionale milieumambities en -doelstellingen. Minstens even belangrijk is echter dat de milieusamenwerking bijdraagt aan het bereiken van de milieudoelstellingen van de afzonderlijke gemeenten. Anders gezegd, de milieusamenwerking zal een meerwaarde moeten hebben voor zowel de regio als de afzonderlijke gemeenten. Samenwerking heeft echter ook nadelen: er moet tijd en energie in worden gestopt en de meerwaarde voor de individuele gemeenten is niet altijd direct inzichtelijk. Samenwerking lukt dan ook alleen maar, als er iets is dat de gemeenten (blijvend) bindt en wanneer alle betrokken partijen bereid zijn om hun bijdrage aan de samenwerking te leveren. De verbondenheid van de gemeenten in Zuidoost Brabant is ten aanzien van het milieubeleid vooral gebaseerd op fysieke en praktische aspecten. Daaruit voortvloeiend is sprake van een reeds lange tijd bestaande bestuurlijke verbondenheid. Op al deze aspecten wordt hieronder nader ingegaan.

7.1.1. Fysieke verbondenheid

In paragraaf 3.1.3 worden, als uitgangspunt voor de regionale visie, de belangrijkste regionale milieuproblemen omschreven. In het stedelijke gebied gaat het vooral om zaken als toenemende verstedelijking en mobiliteit en de daaruit voortvloeiende aantasting van de leefomgevingskwaliteit (o.a. door geluidsoverlast, luchtvervuiling en veiligheidsproblemen). In het landelijke gebied hebben de veranderingen in de agrarische sector (met name de intensieve veehouderij) grote gevolgen voor de inrichting, het gebruik en de leefbaarheid van het gebied. Hierbij is geen sprake van een strikte scheiding van landelijk en stedelijk gebied. De ontwikkelingen in het stedelijke gebied beïnvloeden het landelijke gebied en omgekeerd. Zo wordt door een toenemende verstedelijking de druk op de open ruimte steeds groter. Ondanks de verscheidenheid in de regio, hebben alle gemeenten in Zuidoost Brabant, in meer of mindere mate te maken met de milieuproblemen die voortvloeien uit deze ontwikkelingen. Het is dan ook meer dan logisch dat bij de aanpak van deze problemen gezocht wordt naar een vorm van samenwerking.

Bij sommige thema's is er bovendien sprake van een problematiek die de gemeentegrenzen overschrijdt. Een voorbeeld hiervan zijn de veiligheidsproblemen die samenhangen met het vervoer van gevaarlijke stoffen. Bij de aanpak hiervan zijn gemeenten voor een groot deel afhankelijk van het beleid en de beslissingen van andere gemeenten en beïnvloeden zij op hun beurt de mogelijkheden van die andere gemeenten. Ook in dit geval is samenwerking vrijwel onvermijdelijk.

7.1.2. Praktische verbondenheid

Naast de fysieke verbondenheid bestaan er diverse praktische redenen om samen te werken. Door bijvoorbeeld gebruik te maken van ervaringen van andere gemeenten of van gezamenlijk ontwikkelde instrumenten, kan effectiever en efficiënter invulling worden gegeven aan het lokale milieubeleid. Het wiel hoeft immers niet opnieuw te worden uitgevonden. Ook bij de inzet van specialistische kennis, kan schaalvergroting praktische voordelen met zich mee brengen. In dat geval worden de gemeenten immers niet gedwongen om zelf specialistische kennis in huis te halen, die zij maar in beperkt mate nodig hebben. Tenslotte kan de uitstraling en dus de effectiviteit van acties worden vergroot, wanneer deze acties gezamenlijk en/of op een uniforme wijze worden uitgevoerd.

7.1.3. Bestuurlijke verbondenheid

De hiervoor genoemde redenen hebben er toe geleid, dat de regio Zuidoost Brabant een lange en succesvolle traditie kent ten aanzien van regionale samenwerking. Niet alleen op het gebied van milieu, maar ook ten aanzien van ruimtelijke inrichting, woningbouwlocaties en verkeer en vervoer. De Kaderwet bestuur in verandering, waarbij de regio met nog zes andere gebieden in Nederland werd aangewezen als een gebied met bijzondere bevoegdheden, betekende voor de regio Zuidoost Brabant dan ook niets meer dan dat in een formele wet werd vastgelegd wat reeds middels een gemeenschappelijke regeling was overeengekomen en wat al jaren in de praktijk werd gebracht. Op 1 januari 2005 vervalt de Kaderwet en zal de samenwerking in stedelijke gebieden zoals het SRE-gebied een plaats krijgen in de Wet Gemeenschappelijke Regelingen (WGR+). In verband hiermee wordt op dit moment gewerkt aan een de nieuwe gemeenschappelijke regeling. Bij het opstellen van deze visie is er vanuit gegaan dat deze wijziging geen consequenties zal hebben voor de milieusamenwerking.

7.2. Meerwaarde van diverse samenwerkingsvormen

De meerwaarde van samenwerking varieert per thema. Voor sommige thema's moet de meerwaarde vooral gezocht worden in het verbeteren van de lokale efficiency door bijvoorbeeld het centraal ontwikkelen van instrumenten. Bij andere thema's is het van regionaal belang dat lokale beleidsontwikkelingen op elkaar worden afgestemd. De verschillende samenwerkingsvormen en hun specifieke voordelen worden hieronder kort omschreven:

- *Leren van elkaar*
De deelnemende gemeenten kunnen efficiënter werken wanneer zij gebruik maken van de kennis en ervaring die bij de verschillende organisaties binnen de regio beschikbaar is. Op verschillende manieren kan hier invulling aan worden gegeven. De meest voor de hand liggende manieren zijn:
  - voeren van regionaal afstemmingsoverleg
  - uitvoeren van pilotprojecten
  - opzetten van een (digitaal) kennisnetwerk (vraagbaak/helpdesk, nieuwsbrief)
- *Afstemmen van (inter)gemeentelijk milieubeleid*
Sommige milieubeleidsthema's hebben duidelijk een bovenlokaal karakter. Het gaat hierbij onder meer om verkeer en vervoer, landbouw en dergelijke. Door de lokale beleidsontwikkelingen op elkaar af te stemmen en regionale doelstellingen na te streven, kan zowel lokale als regionale milieuwinst worden bereikt.
- *Gezamenlijke acties*
Door het uitvoeren van gezamenlijke acties worden meerdere doelen bereikt. Burgers en bedrijven worden op een uniforme manier benaderd, gebruikte materialen worden centraal ontwikkeld (wat over het algemeen goedkoper is) en door de grootschalige aanpak kan meer publiciteit aan projecten worden gegeven.
- *Gezamenlijke instrumenten (draaiboeken, standaarddocumenten e.d.)*
Ook het ontwikkelen van gezamenlijke instrumenten heeft meerdere voordelen. Het belangrijkste voordeel is dat het leidt tot efficiencywinst omdat het wiel maar één keer uitgevonden hoeft te worden. Daarnaast zorgt een uniforme aanpak voor een betere herkenbaarheid bij de doelgroepen. Wanneer iedereen volgens hetzelfde stramien werkt, kunnen resultaten bovendien beter onderling worden vergeleken.
- *Gezamenlijke voorzieningen*
Door gezamenlijke voorzieningen te realiseren waar burgers en bedrijven van meerdere gemeenten gebruik van kunnen maken, kunnen kosten worden bespaard. Mogelijke voorbeelden van gezamenlijke voorzieningen zijn een grondbank en een windmolenpark

Bij elk project dat de komende jaren regionaal zal worden uitgevoerd, zal kritisch worden bekeken welke samenwerkingsvorm het meest geschikt is en welke voordelen dit voor zowel de regio als de deelnemende gemeenten met zich mee brengt. Mede in verband met het streven naar een integrale aanpak van problemen, zal tevens per project worden bekeken welke andere organisaties en instanties

bij de projectuitvoering kunnen worden betrokken. Hierbij valt onder meer te denken aan de andere diensten van het SRE.

7.3. Regionale beleidscyclus

Zoals in de inleiding van dit hoofdstuk is aangegeven vormt de Regionale Meerjarenvisie Milieu de basis voor de regionale milieubeleidscyclus. In deze paragraaf wordt omschreven hoe deze cyclus er de komende jaren uit zal zien.

Prioritering

In hoofdstuk 4 van deze visie wordt een groot aantal milieuthema's beschreven. Binnen de bestaande middelen is het onmogelijk om aan het verwezenlijken van alle ambities tegelijkertijd te werken. Vandaar dat voor de middellange termijn prioriteiten worden gesteld. Voor de periode 2004-2005 zijn de prioritaire thema's beschreven in hoofdstuk 6. Bij het vaststellen van deze thema's is uitgegaan van de lijn die met het RMP2004 en de voorgaande milieuwerkprogramma's is ingezet. Per prioritair thema zijn doelstellingen opgenomen die gelden voor het einde van 2005. Vanaf 2006 zal om de vier jaar een prioritering plaats vinden (bijvoorbeeld middels een PRIO-sessie) om zodoende de speerpunten voor de eerstvolgende vier jaren vast te stellen (inclusief daarbij behorende doelstellingen voor de periode van vier jaar). Hoofdstuk 6 zal derhalve elke vier jaar worden geactualiseerd.

Bij het voorbereiden van de visie is gebleken dat er weinig subregionale verschillen bestaan ten aanzien van milieuthema's en ambities. Het is mogelijk dat deze verschillen wel optreden bij het prioriteren van de thema's. In verband hiermee zal bij het opstellen van de vierjaarlijkse prioriteitenlijst telkens worden bekeken in hoeverre er sprake is van subregionale verschillen. Indien er sprake is van substantiële verschillen, zal in overleg met de ambtelijke werkgroep en het portefeuillehoudersoverleg worden bepaald, hoe hiermee in de praktijk wordt omgegaan.

Toetsen milieuprojecten/opstellen milieuprogramma

Middels het uitvoeren van regionale milieuprojecten zal invulling worden gegeven aan de ambities en doelstellingen uit de Regionale Meerjarenvisie Milieu die bij de prioritering de hoogste prioriteit hebben gekregen. In tegenstelling tot de voorgaande jaren zal in veel gevallen geen sprake zijn van projecten die lopen van 1 januari tot en met 31 december. De looptijd van een project kan meerdere jaren bestrijken, maar ook korter zijn dan een jaar. Bij het formuleren van voorstellen voor de regionale projecten zal de nadruk liggen op de relatie met de ambities en doelstellingen. In elk projectvoorstel zal nadrukkelijk worden aangegeven welke ambitie en doelstelling door het project verwezenlijkt wordt en in welke mate dit gebeurt. Dit uitgangspunt zal vervolgens het belangrijkste toetsingskader vormen bij het kiezen van de projecten, zoals dat hieronder is omschreven.

Naast deze regionale milieuprojecten worden in het kader van de regionale milieusamenwerking jaarlijks vaste activiteiten uitgevoerd waaraan besluiten, afspraken of verplichtingen ten grondslag liggen. Daaronder vallen onder andere de activiteiten die de Milieudienst verricht als ambtelijk orgaan van het Samenwerkingsverband Regio Eindhoven en activiteiten op beleidsvoorbereidend en coördinerend gebied (afval en landbouw) waarbij de Milieudienst optreedt als vertegenwoordiger van de deelnemende gemeenten.

Tenminste eenmaal per jaar (voor het begin van het nieuwe kalenderjaar) zal door bestuurlijke en ambtelijke vertegenwoordigers van de regiogemeenten een toetsing plaats vinden om de wenselijkheid te beoordelen van:

- het doorlopen van de vaste activiteiten en lopende projecten;
- het opstarten van vervolgprojecten;
- het opstarten van nieuwe projecten.

De toetsing zal plaats vinden op basis van concrete, uitgewerkte projectvoorstellen en niet, zoals voorgaande jaren, op basis van redelijk abstracte projectideeën. Zoals hierboven al is aangegeven vormen de doelstellingen uit de Regionale Meerjarenvisie Milieu het belangrijkste uitgangspunt voor de

toetsing. De gekozen projecten zullen in elk geval een bijdrage moeten leveren aan de verwezenlijking van de ambities met de hoogste prioriteit (de speerpunten). Daarnaast zal bij het toetsen van de projectvoorstellen rekening worden gehouden met de prijs/kwaliteitsverhouding.

De toetsing leidt tot een bundeling van projecten en activiteiten in de vorm van een jaarlijks Regionaal Milieuprogramma. Om de afstemming van lokale programma's op het Regionale Milieuprogramma mogelijk te maken, zal het Regionale Milieuprogramma worden voorbereid in de eerste helft van het jaar dat vooraf gaat aan het programmajaar.

Uitvoeren milieuprojecten

Bij de uitvoering van de projecten zullen de vertegenwoordigers van de gemeenten (ambtenaren en bestuurders) nadrukkelijk worden betrokken. Dit houdt in dat voor elk project een projectgroep zal worden samengesteld waarin naast medewerkers van de Milieudienst Regio Eindhoven ook ambtelijke vertegenwoordigers van de gemeenten zullen plaats nemen. Hierbij wordt gestreefd naar een evenredige inzet van capaciteit door de verschillende gemeenten. Wanneer dit niet haalbaar blijkt te zijn, zal compensatie plaats vinden van de gemeentelijke inzet. Per programmajaar zal dit aspect en de exacte invulling hiervan opnieuw worden bekeken, omdat de bijdrage van de gemeenten per jaar kan verschillen (afhankelijk van de projecten). Om de afstemming met andere taakvelden zoals Ruimtelijke Ordening te vergroten zullen, waar dit relevant is, ook vertegenwoordigers van andere diensten en organisaties deel uitmaken van de projectgroep. Hierbij wordt met name gedacht aan vertegenwoordigers van andere diensten van het SRE. Afhankelijk van het thema waarop het project betrekking heeft, kan het ook gaan om externe organisaties. De tabel die bij deze visie is gevoegd geeft hiervan al een indicatie. De bestuurlijke betrokkenheid zal worden gewaarborgd door per project een bestuurlijke adoptant aan te wijzen.

(Tussentijdse) evaluatie milieuprojecten

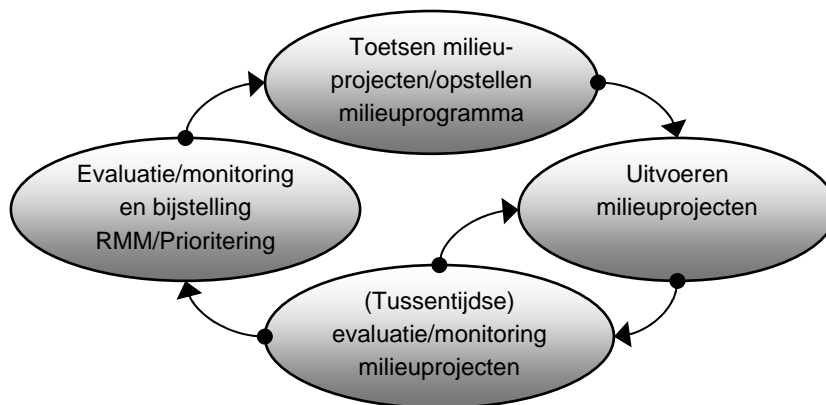
Tenminste tweemaal per jaar (in april en augustus) zal een tussenevaluatie van het project plaats vinden. Daarnaast zal na de afronding van elk project, in overleg met de projectgroep en de bestuurlijke adoptant een eindevaluatie worden uitgevoerd. Hierbij zal gebruik worden gemaakt van indicatoren die, aansluitend op de Meerjarenvisie, in het kader van het regionale project Milieumonitoring zullen worden geformuleerd. Zonodig kan aan de hand van tussentijdse resultaten bijsturing van het project plaats vinden. In een aantal gevallen zal de eindevaluatie van een project leiden tot een voorstel voor een vervolgproject. Daarnaast kunnen in de loop van het kalenderjaar voorstellen voor nieuwe projecten worden ingediend door alle deelnemers van de regionale samenwerking.

Evaluatie en bijstelling Regionale Meerjarenvisie Milieu

Een keer per vier jaar (tegelijk met de herprioritering van thema's en instrumenten) zal een evaluatie van de Regionale Meerjarenvisie Milieu plaats vinden. Hierbij zal worden nagegaan:

- in hoeverre een bijdrage is geleverd aan de ambities uit de visie;
- op welke punten de regionale visie bijgesteld c.q. aangescherpt moet worden. Op basis van de beschikbare monitoringsgegevens kunnen de regionale ambities op dat moment waarschijnlijk scherper en concreter worden geformuleerd;
- welke thema's de volgende vier jaren de hoogste prioriteit zullen krijgen (PRIO).

In het onderstaande schema is de cyclus schematisch weergegeven:

7.4. Financiën

Voor de uitvoering van het jaarlijkse Regionale Milieuwerkprogramma stellen de deelnemende gemeenten jaarlijks een bedrag per inwoner ter beschikking aan het Samenwerkingsverband Regio Eindhoven. Over de hoogte van het bedrag wordt door de Regioraad besloten. Uiteraard wordt ernaar gestreefd om de inwonerbijdrage zo laag mogelijk te houden, onder meer door het betrekken van andere partijen bij de uitvoering van projecten en/of het vinden van andere financieringsmogelijkheden. Vooralsnog zal als uitgangspunt worden gehanteerd dat tijdens de eerste vierjaarlijkse periode de inwonerbijdrage (behoudens een indexering) niet zal toenemen.

Bij de uitvoering van zogenaamde pilotprojecten waar een of meerdere gemeenten meer voordeel bij hebben dan de rest van de regio, zal om een extra bijdrage van deze pilotgemeente(n) worden gevraagd. Dit zorgt niet alleen voor een meer rechtvaardige verdeling van de financiën, maar ook voor meer betrokkenheid van de betreffende pilotgemeente(n).

Bijlage I Tabel thema's en instrumenten

Par.	Thema	Regionale ambitie: regio is leidend	Lokale ambitie: regio is faciliterend	Samenwerkende partijen* (indicatief)	Opmerkingen
4.1.1	Bodem		X	Provincie	
4.1.2	Water		X	Waterschap, Brabant Water, Provincie	
4.1.3	Groen		X		
4.2.1	Verkeer algemeen	X	X	Vervoersbedrijven	Regio beheert RVMK
4.2.2	Vervoer gevaarlijke stoffen	X	X	Brandweer, NS, Waterschap, Provincie	Regio beheert RVMK
4.2.3	Luchtkwaliteit tgv verkeer	X	X	Provincie	Regio beheert RVMK
4.2.4	Geluidbelasting tgv verkeer	X	X		Regio beheert RVMK
4.3.1	Klimaatbeleid		X	Energiebedrijven, Novem, Energie 2050, Provincie	
4.3.2	Duurzaam bouwen		X	Waterschap	
4.3.3	Lichthinder		X		
4.3.4	Huishoudelijk afval	X	X	Essent	Regio is leidend t.a.v. belangenbehartiging richting contractpartners
4.3.5	Gezondheid		X	GGD	
4.3.7	Duurzame bedrijventerreinen		X	Provincie	
4.3.8	Landbouw		X	ZLTO	
4.3.9	Externe veiligheid bedrijven		X	Brandweer, Provincie	
4.3.10	Luchtkwaliteit tgv bedrijven		X		
4.3.12	Geluidbelasting tgv bedrijven		X		
5.1.1	Vergunningverlening		X	Brandweer, Waterschap	
5.1.2	Toezicht en handhaving		X	Politie, Waterschap	
5.2.1	Communicatie	X	X	Waterschap	Regio is leidend t.a.v. communicatie over regionale projecten
5.2.2	Natuur- en milieueducatie en Lokale Agenda 21		X	NME-centra, verenigingen	
5.2.3	Milieumanagement bij overheden	X	X		Regio is leidend t.a.v. managementsysteem voor regionale organisatie
5.2.4	Milieuinformatie en monitoring	X	X		Regio is leidend t.a.v. regionale milieumonitoring

Bijlage II Omschrijving toetsingscriteria RMP2004

De burger centraal

Bij dit criterium moet beoordeeld worden of de voorgestelde activiteit leidt tot een verbetering van de situatie van de gemiddelde burger, waarbij de nadruk ligt op het voorkomen c.q. verminderen van de volgende bedreigingen die in het NMP4 met name zijn genoemd:

- Bedreigingen van de gezondheid;
- Bedreigingen van de (externe) veiligheid;
- Aantasting van de leefomgeving;
- Mogelijke onbeheersbare risico's.

Hoe te scoren?

Wanneer een activiteit niet leidt tot een verbetering van de situatie van de gemiddelde burger scoort deze activiteit op dit criterium laag (1). Levert de activiteit een bijdrage aan het voorkomen c.q. verminderen van alle genoemde bedreigingen dan scoort de activiteit hoog (5).

Toepasbaarheid

Bij dit criterium moet de vraag beantwoord worden of de regionale activiteit leidt tot resultaten waarmee de gemeenten onmiddellijk aan de slag kunnen, tot concrete, in de praktijk toepasbare diensten. Dit criterium vloeit rechtstreeks voort uit het streven van de Milieudienst Regio Eindhoven, om aan de gemeenten een aantal tastbare, in de praktijk probleemoplossende producten te leveren.

Hoe te scoren?

Een resultaat waarmee gemeenten een probleem onmiddellijk te lijf kunnen gaan, scoort hier een 5. Onder resultaat wordt hier zowel verstaan een (uitvoerings)product als een beleidsinstrument.

Minder hoog scoren hier activiteiten, waarvan de resultaten niet zonder meer in de praktijk gebracht kunnen worden. Dat kan het geval zijn omdat:

- er voordat werkelijke activiteiten verricht kunnen worden, nog andere zaken gedaan, geregeld of afgesproken moeten worden (een score 4 of 3, afhankelijk van de omvang van de vervolgactiviteiten);
- de gemeenten niet zelf tot actie kunnen of mogen beslissen, bijvoorbeeld omdat andere (overheids)instanties, die bevoegdheid hebben (een score 3 of 2);
- de activiteit simpelweg niet leidt tot een resultaat dat onmiddellijk in de praktijk gebracht kan worden. Dat is op zich niet erg en soms zelfs noodzakelijk, maar voor dit criterium leidt het tot een score 1.

Meerwaarde van (sub)regionale samenwerking

Sleutelwoord bij de oprichting van de Milieudienst Regio Eindhoven in 1994 was het woord "meerwaarde". Met meerwaarde werd bedoeld dat samenwerking iets extra's kan betekenen bij de oplossing van problemen waarmee alle, een groot aantal en/of clusters van gemeenten worstelen:

- omdat het efficiënter is wanneer de oplossing voor die problemen éénmaal op één plaats wordt uitgevonden, waarna alle betrokken gemeenten ervan kunnen profiteren;
- omdat de zojuist genoemde aanpak in theorie goedkoper is dan wanneer alle deelnemende gemeenten de activiteit apart uitvoeren;
- omdat op die manier de gemeenten niet gedwongen zijn zelf specialistische kennis in huis te halen die zij maar in beperkte mate nodig hebben.

Door ook subregionaal samen te werken (clusters van gemeenten) kan desgewenst gebiedsgericht maatwerk worden geleverd.

Hoe te scoren?

Om een activiteit hoog (5 of 4) te laten scoren bij het criterium "meerwaarde van (sub)regionale samenwerking" dient de beoordeler dus van mening te zijn dat een activiteit het beste door de Milieudienst Regio Eindhoven kan worden opgepakt, gecoördineerd en eventueel uitgevoerd om redenen van:

- efficiency;
- financiën;
- (eigen) gemeentelijke capaciteitsbesparing.

Luidt het antwoord dat maar een of twee van deze redenen van toepassing zijn, scoort de activiteit bij dit criterium minder hoog (3 of 2).

Als de beoordeler van mening is dat geen enkele van de redenen van toepassing is op de activiteit, scoort deze bij het criterium "meerwaarde van (sub)regionale samenwerking" een 1.

Lange termijn milieueffect

Bij dit criterium is de vraag aan de orde of de activiteit een blijvende positieve bijdrage levert aan het oplossen van de lange termijn problematiek zoals verwoord in het NMP4:

- Verlies aan biodiversiteit;
- Klimaatverandering;
- Overexploitatie van natuurlijke hulpbronnen.

Hoe te scoren?

De activiteit:

- levert geen enkele bijdrage aan het oplossen van de lange termijn milieuproblematiek;	1
- draagt bij aan het oplossen van de lange termijn problematiek, de bijdrage is klein en speelt slechts op een of twee van de voornoemde punten;	2
- draagt bij aan het oplossen van de lange termijn problematiek, de bijdrage is klein maar speelt op alle van de bovengenoemde punten;	3
- draagt bij aan het oplossen van de lange termijn problematiek; de bijdrage is groot maar speelt slechts op een of twee van de voornoemde punten;	4
- levert een grote positieve bijdrage aan het oplossen van de lange termijn problematiek op alle van de bovengenoemde punten.	5

Integrale aanpak

Zowel op lokaal als op bovenlokaal niveau wordt steeds meer de nadruk gelegd op de (gebiedsgerichte) integrale aanpak van problemen. Voorbeelden die hierop inspelen zijn het Grote Stedenbeleid, het project Stad en Milieu, ontwikkelingen in het kader van de Reconstructie en de diverse leefomgevingspilots. De samenhang tussen milieuaspecten en andere beleidsaspecten is in dit kader van groot belang. Activiteiten die bijdragen aan een (al dan niet gebiedsgerichte) integrale aanpak scoren bij toepassing van dit criterium hoog. Bij de beoordeling dienen de volgende vragen te worden beantwoord:

Levert de activiteit een bijdrage aan een integrale aanpak van problemen (lokaal en/of (sub)regionaal)?

Bevordert de uitvoering van de activiteit de samenwerking tussen overheden/instanties of tussen de verschillende disciplines binnen een overheid? Met andere woorden: Kunnen de diverse partners van elkaar leren wat de integrale aanpak in de toekomst zal bevorderen?

Hoe te scoren?

Is het antwoord op beide hierboven gestelde vragen "ja", dan scoort de activiteit maximaal: 5 punten. Is het antwoord op beide vragen "nee", scoort het onderwerp een 1.

Scoren tussen 1 en 5 zijn afhankelijk van het aantal malen dat met "ja" geantwoord wordt en de mate van integraliteit van aanpak en resultaat.

Anticipatie

Bij de beoordeling of een activiteit beantwoordt aan het anticipatiecriterium dienen de volgende vragen te worden beantwoord:

- Geeft de activiteit invulling aan en/of biedt zij lokale oplossingen voor aanstaande wetgeving met lokale consequenties? Met andere woorden: draagt de activiteit bij tot de realisatie van (toekomstige) beleidsvoornemens van de gemeenten?
- Is of wordt het onderwerp waarop de activiteit betrekking heeft toetssteen bij de beoordeling van lokaal milieubeleid door hogere overheden?
- Beoogt de activiteit lokale invulling te geven aan beleidsvoornemens van rijk of provincie?

Dit criterium kan als volgt worden samengevat: "Als je de bui al ziet hangen, kun je maar beter gaan zorgen voor een paraplu".

Hoe te scoren:

Is het antwoord op alle drie de hierboven gestelde vragen "ja", dan scoort de activiteit maximaal: 5 punten. Is het antwoord op alle drie de vragen "nee", scoort het onderwerp een 1.

Scoren tussen 1 en 5 zijn mogelijk afhankelijk van het aantal malen dat met "ja" geantwoord wordt en de mate waarin de beleidsvoornemens/wetgeving wettelijke verplichtingen met zich meebrengen en invloed hebben op het lokale milieubeleid, nu of in de toekomst.

